

EXTREME SUMMIT TEAM
VELIKA AZIJSKA AVANTURA

BORNEO

PROPELER
*Staroplaninski
maraton 2014.*

GSS SRBIJE
*Spasilačka
oprema*

APLIKACIJE
*TripRider
kompletni
putni planer*

ORIJENTIRING
*No event like
JUKOLA!*

VELIKI IZBOR
OUTDOOR
OPREMEZUGSPITZE 25 L
RANAC8.869⁰⁰COASTLINE 3PLUS
ŠATOR17.436⁰⁰BEACH
ŠATOR3.200⁰⁰

WWW.SPORTDEPOT.RS

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Jun 2014.

→ EXTREME SUMMIT TEAM

82 Borneo avantura

Ako ste gledali film „Avatar” sigurno ste poželili da posetite Pandoru na kojoj se odvija radnja filma. Najbliže tome je rajska priroda ovog ostrva...

116 Zambija

Tamo gde vetar povija grane u savani, a ispucala zemlja i žuta trava šuškuju u iščekivanju prvih kiša; gde „dim grmi”...

→ PUTOVANJA

110 PROZOR U SVET Liban: ostaci prošlosti - 2. deo

ORIJENTIRING

10 No event like
Jukola!

Tradicionalna orijentirska trka održana je u Finskoj, Kuopio, 14-15. 6.

MARKET

18 Aplikacije
TripRider -
kompletni putni
planer

PLANINARENJE

20 Žljeb i Ahmica
Akcija u Crnoj
Gori održana je

od 20. do 22. juna
u organizaciji PSK
„Kopaonik” iz
Beograda (Srbija),
pod dirigentskom

palicom Zorana
Nikolića...

28 Na slovenačkim
visovima
Posetili smo
Sloveniju -
Karavanke (Peca) i
Savinjsko-Kamniški
Alpe (Raduha) uz
posetu Logarskoj
dolini i slapu
Rinka...

36 Mokra gora
Planinari su išli
grebenom Mokre
gore (Srbija),
stopama Jelene
Anžuške...

42 Biseri Vranjske
reke
Stazom koju je
uradio i opremio PK
„Železničar 2006.”
Vranje...

48 PK „Pobeda”
Zavodljiva Parga
Beogradski planinari
otisnuli su se put
juga - do grčkog
mora i planina...
Očekivali su mnogo
i ništa manje nisu
dobili!

52 PD „Jelenak”
Pančevački
prizmaši
Planinarsko društvo
„Jelenak” iz Pančeva
(Srbija) tokom 2013.
godine uvelo je
orijentiring kao novu
sekciju kluba...

56 Planinom
Visoke Tatere
U organizaciji
PK „Pobeda”
iz Beograda,
planinari su uživali
u nestvarnim
lepotama Slovačke...

BICIKLIZAM

60 Sedla Niskog
Tauerna
Austrijski masiv
Niedere Tauern
u senci je 1.000
m viših i mnogo
poznatijih planina
Hohen Tauerna...

PROPELER

68 Staroplaninski
maraton 2014.
U Srbiji je upravo
održan najteži
brdski maraton na
Balkanu za trkače i
bicikliste na Staroj
planini...

OUTDOOR

103 Šta zna dete
šta je... vatra?
Odvedete školsku
decu na izlet na
pitomu planinu u
Srbiji i shvatite da...
Hm... Evo, ukratko
ću vam objasniti...

78 GSS

108 ISHRANA IZ PRIRODE

96 PROMOCIJA

MAĐARSKA

UKRATKO O...

Sve što vam je potrebno su par dobrih cipela i šator da biste krenuli u istraživanje Mađarske. Preko 11.000 kilomera markiranih pešačkih staza, vodiće vas kroz prirodu. Staze su lagane i nisu vam potrebne neke posebne veštine i iskustvo. Mađarska jeste pretežno ravničarska zemlja, ali takođe nudi i mogućnost penjanja, istraživanja pećina, ture koje vode kroz šume i pored reka i potoka.

Hodajte Mađarskom!

Ako ste ambiciozan tip, treba da krenete na najpoznatiju Mađarsku pešačku turu kroz celu zemlju, takozvanu „plavu turu“. Staza kreće od planine Irottókó (884 mnn) na austrijsko-mađarskoj granici i prolazi kroz celu zemlju, te se završava posle 1.128 km u selu Hollóháza, koje se nalazi na slovačko-mađarskoj granici. Zašto se zove plava tura ili staza? Ona

ustvari opisuje markaciju staze, koje je horizontalna plava linija koje se nalazi između dve bele linije. Tura je definitivno vredna truda. Jeste dugačka, ali se isplati jer ćete hodajući kroz prelepu prirodu, moći da istražujete zamke i razne arheološke objekte, da posmatrate panorame sa kula-vidikovaca, da se uputite u dubine pećine (Aggtelek).

Trekikng

Bakony je deo Transdunavskih planina i takođe je jedna od omiljenih destinacija za hodaње. Tu možete popeti najviši

vrh Kékestető (1.014 mnn). Planina Mecsek se nalazi na jugu Mađarske i njena najviša tačka je vrh Zengő (682 mnn). Za naše pojmove, ovo su sve veoma skromne visine, ali вреди ići zbog očuvanih prirodnih lepota, strogo zaštićenih vrsta koje žive tamo od kojih su mnoge endemske.

Ako volite da hodate kroz šume, livadama, pa čak i močvarom, možete posetiti Nacionalni park „Őrség“, koji ima sve ovo na jednom mestu. Treba posetiti i Nacionalni park „Írottókó“, koji takođe ima šta da ponudi.

Ako ste planirali posetu Budimpešti i odatle se vrlo brzo možete „prebaciti“ do prirode. Autobusom se možete prevesti do planina Buda ili Normafa i čas posla ćete se naći u gustoj šumi. Na drveću ćete često naići na markacije od staza.

Geocaching

Volite više geocaching? Koristite vaš GPS ili mobilni i istražite skrivene predmete duž cele zemlje. Posetite: www.geocaching.hu

Kamping

Idite gde god i kad god želite, jeftino je, blizu je prirode i garantovan vam je najveći stepen slobode. Istražite Mađarsku u jednoj zanimljivoj šatorskoj turi. Budite sigurni da ćete svuda naći zgodno mesto za kamping. Ona se nalaze pored reka, jezera, pored glavnih trekking staza, termalnih izvora...

Neka mesta za kampinganje nude i određene usluge.

Ovde možete videti mesta za kampinganje: www.campinform.eu

Info

Obavezno posetite sledeće internet stranice:

1. Hajking i kamping u Mađarskoj,

<http://gotohungary.com/hiking-and-camping>

Tu možete naći sve potrebne informacije o regionima u zemlji, šta sve možete da radite, o pešačkim i turističkim turama, zatim o smeštaju, ako ne volite šator.

2. Sajt o „Plavoj pešačkoj stazi“

www.kektura.click.hu/frame002.htm

3. Trekovi najboljih pešačkih tura

kroz Mađarsku na jednom mestu na sajtu wikiloc: <http://www.wikiloc.com/trails/hiking/hungary>

NAJVEĆI IZBOR OPREME ZA PLIVANJE I PLIVAČKIH AKSESOARA!
WWW.SPORTDEPOT.RS

SPORT DEPOT

www.popustinaputovanja.rs

NAJPOVOLJNIJI ARANŽMANI
NA JEDNOM MESTU

MOJA PLANETA 45 • Jun 2014.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka i tekstova. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Fotografija naslovne strane: Zach Dischner

POTRAŽITENA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

PLANINARSKI DOMOVI REGIONA

forum

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

EXTREME SUMMIT TEAM

SAVREMENI SPORT.COM

KLUB PUTNIKA

No event like Jukola!

Tradicionalna orijentirska trka
održana je u **Finskoj**, Kuopio,
14-15. 6. 2014.

Kada je finski pisac Aleksis Kivi (1834-1872) davne 1870 godine izdao knjigu „Sedmero braće“ (u originalu na finskom: „Seitsemän Veljestä“) koju je pisao ravno deset godina, nije ni slutio da će njegovi zemljaci u njoj pronaći inspiraciju da pokrenu

orijentiring takmičenje koje se vrlo uspešno organizuje evo već 66 godina. I pisac i knjiga i takmičenje, u međuvremenu, postali su besmrtni.

A nije ni čudo što je to tako - Aleksis Kivi, po poreklu čistorodni Finac, živio je u vreme dok su sadašnju teritoriju Finske naseljavali pretežno Šveđani. U to vreme, bio je jedan od retkih pisaca koji je pisao na izvornom finskom jeziku, bivao osporavan, omalovažavan i proganjan, da bi se posle svega odao alkoholu, oboleo od shizofrenije i umro u svojoj 38 godini života. Za života, pisao je uglavnom poeziju, a knjiga „Sedmero braće“ njegova je jedina pripovetka, koja i dan danas važi

za najbolju finsku ikada napisanu. U knjizi se na vrlo realističan i ponegde brutalan način, govori o sedmorici Jukola braće - Juhani, Tuomas, Aapo, Simeoni, Eero, blizancima Timo i Lauri, koji svako sa različitim karakterima, žive teške živote u finskoj divljini, boreći se sa svojim unutrašnjim demonima za svoju ličnu slobodu i slobodu svoje porodice. Knjiga je svojevrstni omaž pisca borbi za slobodu finskog naroda, ali generalno nosi u sebi univerzalnu poruku i vrednost.

Dok sam u Frankfurtu na Majni čekao na transfer na let do Helsinkija imao sam vremena da se malo prošetam po gradu, onom delu oko centralne železničke stanice, koji obiluje kafićima i restora-

nima sa nacionalnim kuhinjama iz celog sveta. Atmosfera mundijalska. Sve je u znaku Svetskog kupa u Brazilu. Fudbal je definitivno najvažnija sporedna stvar na svetu. Međutim, za jedno 24 sata, ja ću se naći na mojoj krajnjoj destinaciji (Kuopio, Finska) u samom srcu jednog drugačijeg „ludila i groznice“.

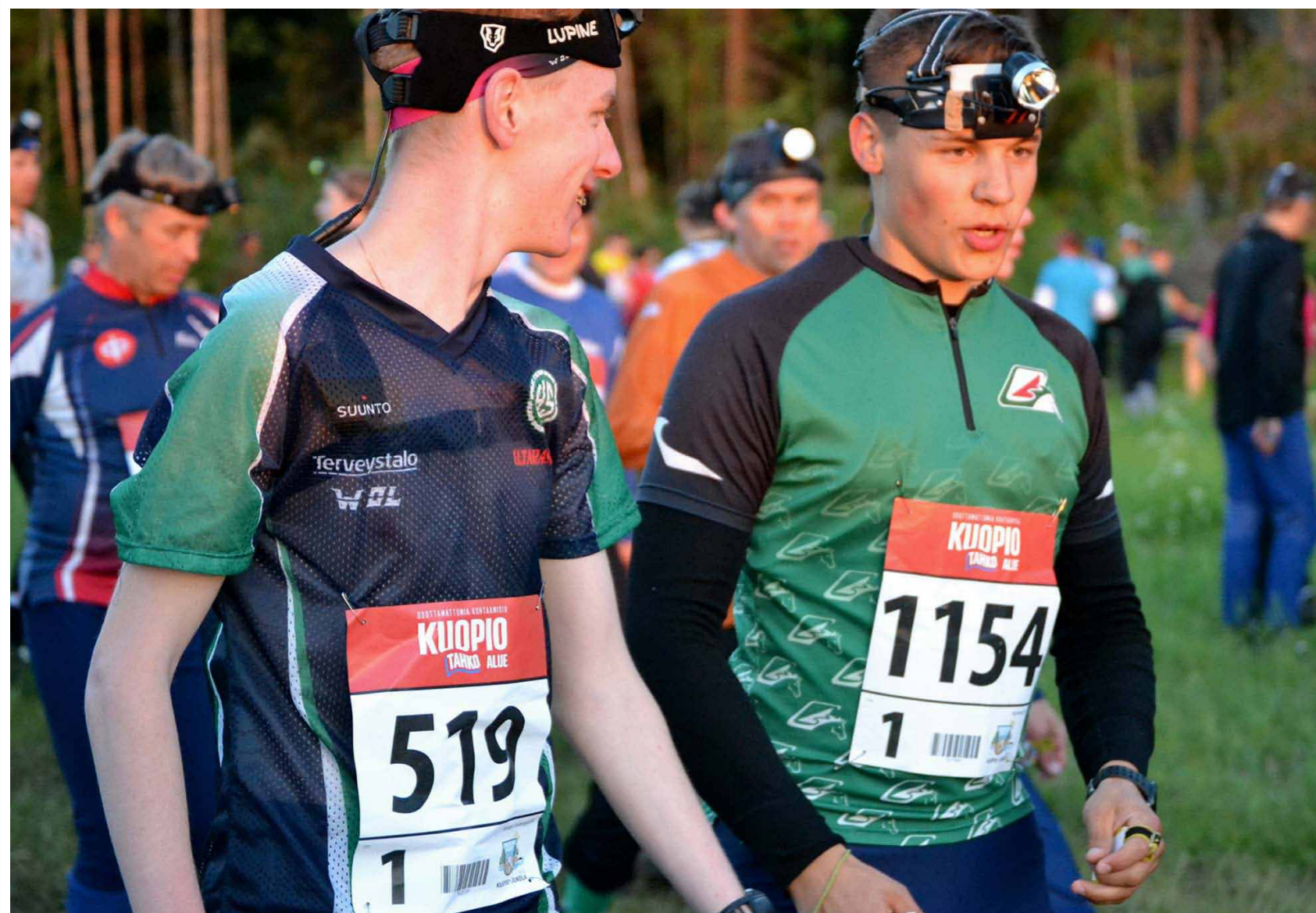
Jukola - tako se zove najprestižnija orijentiring štafeta, koja se svake godine, polovinom juna održava u Finskoj i uvek u drugom delu zemlje. Postoji još jedna slična manifestacija, švedska Tiomila ali čak i vazda kompetativni Šveđani lako priznaju da je „Jukola more common event than Tiomila“. Svake godine, u vrlo intenzivna 24 sata, na ovom sports-

kom događaju se okupi blizu 20.000 ljudi - orijentiraca i orijentirki iz celog sveta i organizatora. U ta dva dana arena Jukole, to parče zemlje od dvestotinak hektara, postaje epicentar neviđene energije koja se emituje od svakog učesnika ponaosob, a koja atmosferu oko Jukole čini tako posebnom. Raspored je dinamičan: u subotu tokom prepodneva reka ljudi, biciklista, automobila, autobusa i karavana pristiže na mesto događaja dok ih vrlo operativni organizatori upućuju kroz osmišljenu šemu. Od 14 sati popodne kreće trka ženskih štafeta (Venla) i za razliku od muške koje se sastoje od sedam izmena (baš koliko je i braće u knjizi), ženska štafeta

broji četiri izmene. Ona se obično završava oko 17 sati uz veliko slavlje pobednica, naravno. Sam kraj ženske štafete je prvi momenat na Jukoli kada euforija obuzima učesnike. Nakon toga, emocije malo popuštaju, tenzija spada i ulazi se u jedno zatišje koje traje do trenutka kada više od 1.600 takmičara, kao prve izmene svojih timova, stanu na startnu liniju glavne trke u 22 sata. Postoje dva trenutka na trci kada uzbuđenje kulminira i kada se euforija kod prisutnih „penje do neba“: start muške štafete i utrčavanje u cilj sedmog trkača (poslednjeg) pobedničkog tima.

Bolji osećaj od iščekivanja starta jeste sam start trke. Kada ta masa

od 1.600 ljudi u istom trenutku krene u punom sprintu, sa kartama u rukama i čeonim lampama na glavama, to izgleda tako impozantno da čovek u trenutku shvati koliko je orijentiring veliki sport, zapravo. To je početak borbe timova: za pobjedu ili za što bolji plasman.

Zvanično je noć, ali u Finskoj tokom juna, mrak je možda nekih sat do dva, a ostalo je više produženi sumrak ili svitanje. U šumi je ipak mračno. Takmičari, sa čeonim lampama na glavama trče brzo i čitaju kartu kao da je dan. Zahvaljujući modernim tehnologijama, od kojih su neke nastale baš u Finskoj, ovo takmičenje je vidljivo i dostupno gledaocima kako u samoj areni tako i preko TV-a i interneta jer finska televizija sa nacionalnom frekvencijom prenosi direktno i

žensku i mušku štafetu. Tu su GPS trekovi, TV kamere sa kontrolnih tačaka, online rezultati. Trkači su potpuno „pokriveni“ okom kamere i GPS signalom, te se mogu pratiti od starta do cilja. U areni, gledaoci preko velikih ekrana sa uzbuđenjem gledaju uživo dešavanja na trci. Iako je noć, iako je hladno (na ovogodišnjoj trci tokom muške štafete, temperatura se uveče spustila do 20C) opremljeni toplom odećom, umotani u vreće za spavanje i na stolicama sede ispred ekrana i prate dešavanja. Deca od dve - tri godine spavaju u naručju svojih roditelja.

Za to vreme, oni takmičari koji čekaju da iz šume dotrče njihove izmene, zagrevaju se i pripremaju. Kasnije izmene, br. 5, 6 i 7 koriste vreme da se odmore što više i odspavaju u timskim šatorima da

bi odmorni i spremni dočekali svoj deo Jukole. U timskim šatorima, malo udaljenim od same arene, klupske logistike spremaju toplu hranu, napitke, voće, energetske dopune za takmičare i članove timova koje su neophodne da se unose posebno u ovako hladnim noćima. U tim šatorima atmosfera je opuštena i svako obavlja svoj deo posla. Posle istrčanih trka, tu dolaze takmičari da se odmore i osveže i da prenesu svoje utiske sa trke.

Ukupna dužina štafete je oko 70 kilometara, neravnomerno podeljenih na sedam trkača. Nekome je staza duga deset kilometara, nekome sedam - osam, a nekome 14. Te informacije, o dužinama staza po izmenama se znaju i timovi sami određuju koji će takmičar koju izmenu da trči prema

onome za koliko su takmičari spremni. Ono što je najinteresantnije, jeste da iako su pobjednička vremena timova po osam sati, retko koja Jukola se završila bez drame, to jest bez da pobjednički tim nisu odlučivale poslednje, sedme izmene, u punom sprintu od poslednje kontrole do samog cilja. Pritisak na favorite je veliki. Ako uzmemo u obzir činjenicu da štafete imaju sedam članova, a da je prosek kontrolnih tačaka koje se moraju naći po članu 20, to znači da tim mora overiti 140 kontrolnih tačaka. Jedna propuštena ili pogrešno overena tačka znači diskvalifikaciju celog tima i prosipanje svog dotadašnjeg uložnog truda, dana i meseci priprema velikog broja ljudi. Timovi su ujednačeni, taktike i redosledi takmičara definišu situaciju i određuju tok

štafete. Nekoliko sati teškog rada sedmorice vrhunskih sportista i top orijentiraca stane u poslednjih tridesetak sekundi koje definišu pobjednika i gubitnike, ako se gubitničkim uopšte može nazvati ijedan tim učesnik Jukole. Tako je bilo i ove godine - uzbudljivo do samog kraja. Treća pobjeda u nizu za finski klub „Kalevan Rasti“ koji u svojim redovima pored finških ima i najboljeg svetskog orijentirca poslednju deceniju - Francuza Tijeri Žoržua. Sa svega 12 sekundi prednosti nad drugoplasiranim švedskim klubom „IFK Lindigo SK“. Da bi simbolika bila kompletna, pobjedničkom timu se prilikom utrčavanja u cilj (ako nije baš borba prsa u prsa za prvo mesto) ili cilju (ako jeste) daje tuba u kojoj se nalazi poruka Jukole. To je odlomak iz opisane knjige koji se čita

auditorijumu prilikom ceremonije proglašenja pobjednika i koji u sebi nosi određenu poruku. Tako se u ranim jutarnjim satima završava ova fešta.

Logičan zaključak se nameće da je za takmičenje ovog obima i sa ovolikom masom takmičara, potrebna zaista sjajna organizacija. I jeste - svaka Jukola se priprema u periodu od četiri godine i na pripremi i organizaciji uključen je veliki broj stručnjaka, organizacija, sponzora, medija, volontera, vojske, članova lokalne zajednice... Misli se na svaki detalj koji omogućava fer borbu sportista, život u areni tokom vikenda, regulaciju saobraćaja za veliki broj pristiglih vozila i najvažnije - zaštitu prirode, staništa i životne sredine. Kada čovek vidi o kakvim se sve detaljima vodilo računa, jasno je kako se pažljivo organizuje i priprema Jukola. Ovogodišnje izdanje je bilo pod patronatom finskog Predsednika države.

Da zaključim priču osvrtno i na učešće orijentiraca iz Srbije na Jukoli. Imamo kontinuitet učešća poslednje četiri godine u nizu, što je zaista sjajno. Prvo učešće na Venli (ženska štafeta) beleži Marta Zdravković 2011. godine (član AOK „Košutnjak“), trčeći te godine za švedski klub „OK Linne“ iz Uppsale. Sledeće, 2012. godine, imali smo ceo muški tim Vojske Srbije, što je i jedini put da smo imali štafetu od orijentiraca isključivo iz Srbije, koja je zauzela sjajno 348. mesto. Deo tog tima je bio i Igor Vuković, član AOK „Košutnjak“ i naš poznati outdoor sportista. Prošle godine, član OT „Rtnja“ Blažo Maksimović trčao je kao prva izmena za švedski klub OK „Ravinen“, njihov drugi tim. Ove godine je moja malenkost, sasvim neplanirano, učestvovala na Jukoli, trčeći kao šesta izmena za treći tim finskog kluba „Turun Metsankavijat“. U konkurenciji 1.700 štafeta, moj tim je zauzeo 288. mesto. Nadam se da će nas biti i sledeće godine kao i svake naredne i da ćemo imati sve ozbiljniju takmičarsku ulogu.

DEJAN AVRAMOVIĆ, ATLETSKO-ORIJENTACIONI KLUB „KOŠUTNJAK“, BEOGRAD

AKO SE SPREMATE NA PUT, OVA APLIKACIJA MOŽE VAM BITI OD VELIKE POMOĆI

TripRider - kompletni putni planer

Sezona intenzivnih outdoor aktivnosti i putovanja je pred nama. Otkrijte čari leta koristeći „malog pomoćnika“ u vidu vašeg iPhone-a ili iPad-a!

O čemu pričamo?

Bilo da ste iskusan putnik ili osoba koja se tek osmelila da krene na put, sigurno ćete prepoznati mnoge korisne vrline TripRider-a, aplikacije za putovanje. Aplikacija radi na iPadu i iPhoneu, a uskoro će biti dostupna i za Android platformu.

Spremi se, na pozor - sad... Moderno putovanje

TripRider pomaže putniku da organizuje, upravlja i deli svoje putovanje od trenutka kad odabere odredište, do vraćanja kući i sve vreme tokom samog putovanja. Ova aplikacija drugačija je od većine putnih unapred pripremljenih aplikacija, internetnih turističkih vodiča i pomoći za rezervaciju hotela i avio karata. On je vaša pametna putna beležnica, izrađena iz putničke perspektive, koju ćete napuniti svojim informacijama. Izrađena

je u simpatičnom retro vintage dizajnu i sadrži 15 modula, integrisanih u jednu aplikaciju – sve da pomogne putniku da na svakom koraku ima potrebne podatke i omogući mu da stvori kompletnu putnu priču – od putnog plana do dnevnika putovanja.

Korisne sitnice

Sve na jednom mestu

TripRider vam omogućuje da jednostavno:

- * Planirate svoje izlete i putovanja – Trip Plan
- * Napravite popis pakovanja – Packing List
- * Na sigurnom čuvate sve informacije o dokumentima – Wallet
- * Napravite svoju ličnu zbirku karata – Maps
- * Napravite svoju listu svega što želite da učinite i vidite – Must See & Do
- * Označite na karti sve lokacije koje ste posetili ili pustite da TripRider to učini za vas – Location List
- * Pregledate različite statusе vašeg putovanja – Briefing
- * Kontrolirate proračun i troškove putovanja – Expenses
- * Pišite svoj dnevnik putovanja (s fotografijama i naglašavanjem) – Diary
- * Zapišite brze bilješke – Quick Notes
- * Pregledate i izvozite fotografije, nastale sa aplikacijom – Foto Album
- * Napravite popis svojih kolega putnika – Travellers
- * Podelite svoje putovanje na Facebooku i Twitte-u i sa ostalima TripRider korisnicima – Share Trip
- * Stvorite, pregledate, ispišete i podelite svoje putovanje u knjizi – Trip Book

TripRider možete koristiti svugde i bilo kada, čak i kada internet nije dostupan. Spoljašnja veza će vam trebati samo u slučaju kada poželite da svoje događaje podelite sa prijateljima preko Facebooka, Twitera ili e-maila.

Više o aplikaciji TripRider
www.triprider.com

Izrađen za: iPhone i iPad (Universal App)
Demo verzija TripRider Lite: besplatna
Puna verzija: 4,99 USD

OSVOJTE APLIKACIJU

Kompanija MINOA d.o.o. iz Ljubljane poklanja pet aplikacija (puna verzija) za iPad i iPhone uređaje. Aktivacioni kod dobiće PETORO ČITALACA koji odgovore tačno na pitanje: **Kako se zove zamišljena linija koja Zemljinu kuglu deli na severnu i južnu hemisferu?** Odgovore na pitanje pošaljite na mail: magazin@mojaplaneta.net, sa subjektom „TripReader aplikacija“. U e-mailu, pored odgovora, treba navesti puno ime i prezime, kao i grad.

Izvlačenje dobitnika biće obavljeno 21. 7. a imena ćemo objaviti na internet stranici www.mojaplaneta.net, FB profilu i u julskom broju magazina „Moja planeta“.

Korisnici Android operativnog sistema treba da budu strpljivi, pošto i njih uskoro očekuju pokloni u vidu aplikacije „TripRider“.

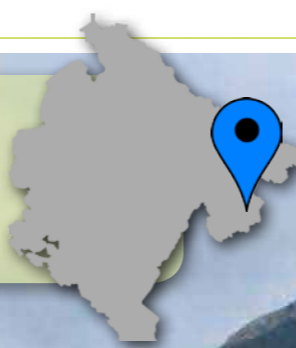
ŽLJEB i AHMICA

Akcija u **Crnoj Gori** održana je od 20. do 22. juna u organizaciji PSK „**Kopaonik**” iz Beograda (**Srbija**), pod dirigentskom palicom Zorana Nikolića...

PLANINARENJE

Crna Gora
Pinom je obeležena
približna pozicija
lokacije opisane
u tekstu.

Ove godine sam na svim većim turama imao katastrofalno vreme, kišu, vetar, led, grmljavinu... S obzirom kako je sve krenulo, za akciju na Hajlu sam se dobro opremio. Poneo sam sve duplo: dva para cipela, pantalona, jakni, kabanica... Ali, kada je potop, onda naravno ništa ne pomaže, tako da sam pored sve preventive ispred doma „Grobe“ posle završene ture prosuo pune cipele vode i ušao unutra da trgnem jednu rakiju.

Krećemo ka prevoju Kulina ispod Žljeba (2.365 mnv) na putu Rožaje - Peć. Sa te tačke je smo krenuli na pešačenje. Žljeb je, čini se, na dohvat ruke, ali se na planinu penje sa druge strane, tako da nas je čekalo dugo hodanje. Ahmica (2.272 mnv), koja nam je ostala sa leve strane je planirana za kraj dana, a između ove dve planine, najizdržljiviji su trebali popeti i Rusuliju (2.360 mnv). Planina Žljeb

je smeštena na prostoru između severozapadnog Kosova i Metohije i istočne Crne Gore. Ona predstavlja deo lanca masiva Prokletija, koji se pruža između Hajle i Mokre Gore.

Smenjuju se sunce, oblaci, sitna kiša, pa opet sunce... Šteta, kažu da je pogled sa Žljeba fantastičan i da se vidi cela Metohija. Bilo nam je jasno da to nećemo videti, jer što više napredujemo ka cilju, oblaci se sve više navlače. Stižemo na vrh posle nekoliko sati hoda. Nebo se malo otvorilo i propustilo koji zrak sunca, ali samo na vrhu, nedovoljno za dobar pogled.

Posle pauze, počinjemo ubrzano da se spuštamo dole, jer počinje pljusak. Četvoro ljudi iz grupe se odvojilo i krenulo ka Rusuliji. Posle petnaestak minuta su odustali i ponovo nas sustigli, jer je počelo jako da grmi, a magla postala vrlo gusta na

nekim delovima planine i nije bilo vredno rizika. Vreme je postalo još nestabilnije i imali smo sva godišnja doba na svakih deset do petnaest minuta. Ne pamtim da sam se skoro toliko puta svukao i obukao u jednom danu.

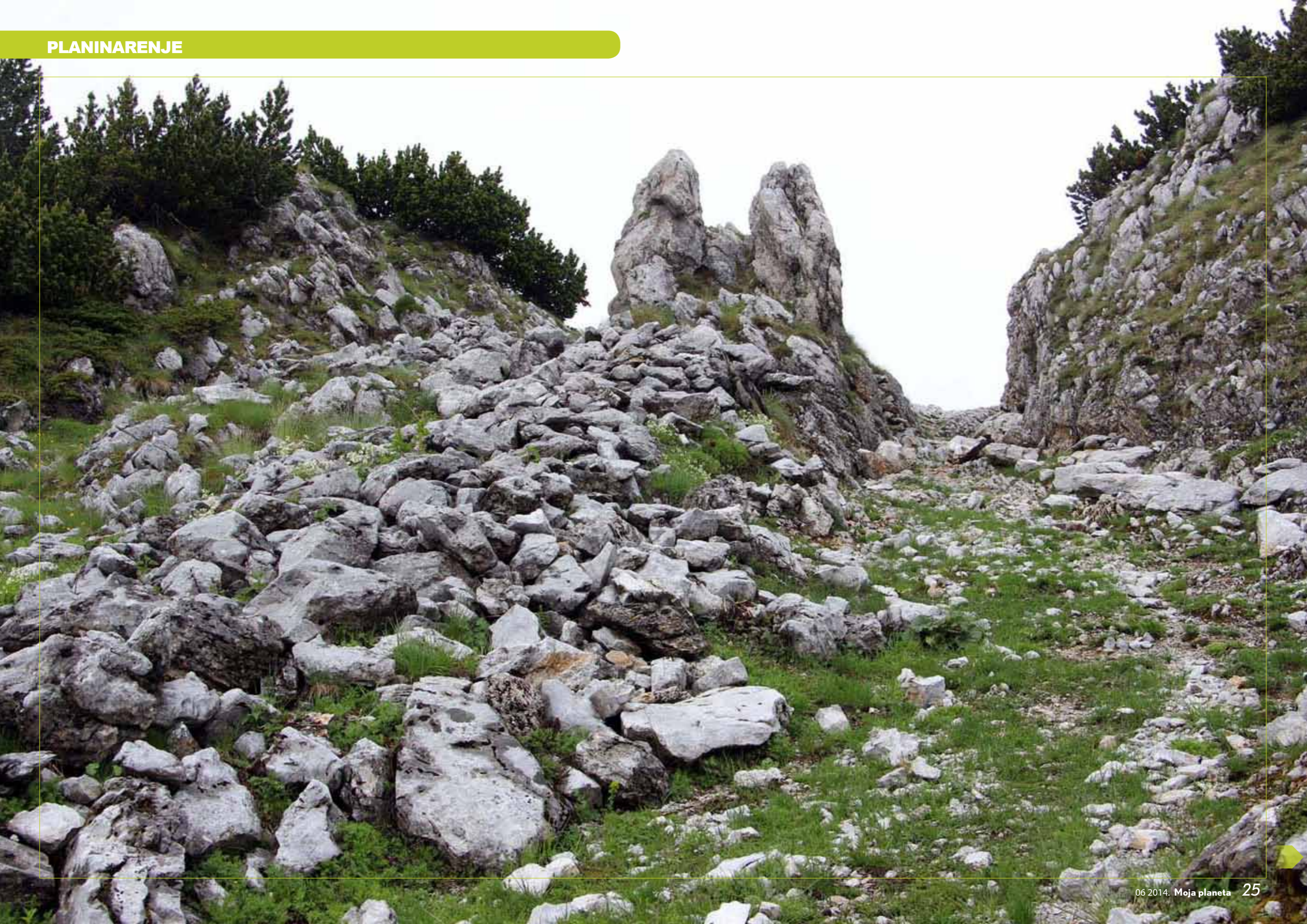
Od Ahmice smo odustali, jer tamo nije bilo promena od kada smo krenuli, stalno je bila u oblaku. Odluku menjamo na poslednjoj većoj pauzi kod jednog izvora, gde je sunce upeklo, kao da se ništa nije desilo do sada. Penjemo se na Ahimcu dosta brzo, ekipa je skladna i niko nije umoran.

Ponovo sledi drastična promena vremena. Sitna kiša prelazi u žestok led, a led zatim u pljusak. Takođe se pojačava i grmljavina. Nalazimo se u šumi u gustoj magli i pod paljbom sa svih strana. Svako je našao sebi neki zaklon i mislim da smo bili dosta bezbedni, koliko je to moguće. Napomenuću

da su planinari u grupi, uprkos ozbiljnosti situacije svi bili prilično smireni. Kada se situacija malo smirila, krećemo da se spuštamo.

S obzirom da smo kretali po veoma gustoj magli, gde se dalje od trećeg-četvrtog drvetu nije videlo ništa, pomoć GPS-a je bila dragocena. Uspeli smo posle sat vremena hoda do dođemo do jednog zemljanog puta u podnožju planine koji smo tražili. Sada je bilo lakše, a i grmljavina se malo udaljila. Ubzavamo hod da bi se ugrejali jer smo svi bili potpuni mokri.

Posle dva sata hoda dolazimo do tačke gde sa puta treba skrenuti na jedan pašnjak, a zatim ka obodu šume koji vodi ka našem cilju - ka domu „Grobe“ ispod Hajle. Tu smo zastali da se prikupimo. Tada čujemo pištaljku u magli. Četvorica-petorica momaka iz Planinarskog kluba „Hajla“ iz Rožaja

su krenuli ka nama da nam olakšaju povratak sa ture. Bez obzira što smo se dobro snašli po ovom kijametu, jako nam je bilo drago što ih vidimo i što se neko brine za nas. Ostaje još sat vremena hoda

do doma. Tamo su nas čekali veseli ljudi, hrana i naložena peč.

Za kraj da citiram drugara Predraga Golubovića: „Hajla... Bilo je loše vreme, ali toplo srce domaćina!“

TEKST: JOVAN JARIĆ

FOTO: JOVAN JARIĆ I ZORAN NIKOLIĆ

Smeštaj

Dom „Grope“ (1.938 mnv)

Planinarski dom raspolaže sa 40 udobnih ležaja na palčama - alpski stil. U domu ima voda, mokri čvor, dnevni boravak sa kuhinjom i uslovima za spremanje svih vrsta jela, ima šporet na drva i peći za grijanje u sobama na spratu, tako da se i u veoma hladnim danima u domu se ne moraju koristiti vreće za spavanje. Dom se nalazi u podnožju planine Hajle (2.403 mnv). Nosi ime „Grope“ po istoimenom mestu gde se nalazi, a sagrađen je i useljen 2008. godine.

Kontakt

Mobilni: Feka Kurtagić + 382 67 285 393

E-mail: fekaski@t-com.me

Dom „Grope“ potražite i na

Na slovenačkim visovima

Končnikov vrh

©Foto: Ivan N. Kovačević

Rudnik Mežica

©Foto: Ivan N. Kovačević

Andrej i Ivan

©Foto: Ivan N. Kovačević

Posetili smo **Sloveniju** - Karavanke (Peca) i Savinjsko-Kamniške Alpe (Raduha) uz posetu Logarskoj dolini i slapu Rinka...

Ivan Kovačević

Karavanke (nem. Karawanken) su gorski lanac koji deli Austriju i Sloveniju. Prostiru se u smeru zapad-istok od italijanskog Trbiža do slovenačkog Slovenj Gradca u dužini od oko 120 km a najviši vrh je Stol/Hochstuhl sa 2.236 mnv. Preko Karavanki postoje dva puta koja vode iz Slovenije u Austriju. Prvi je kroz tunel Karavanke a drugi je preko planinskog prevoja Ljubelj (1.360 mnv), koji je nekoliko kilometara istočnije od tunela. Za brži put prema Nemačkoj koristi se tunel Karavanke, dok se prelaz

Ljubelj koristi kao regionalni put između Klagenfurta i Ljubljane. Peca (nem: Petzen, 2.125 mnv) je planina na Koroškem u istočnom delu Karavanki (46,50023°N / 14,77993°E). Legenda kaže da pod njom spava Kralj Matjaž koji se sa svojom vojskom sklonio u jednu kotlinu pred mnogo jačim neprijateljem. Tu je seo za kameni sto i zaspao a njegovi verni vojnici su se okupili oko njega i isto zaspali stotnim snom. Kada se njegova brada bude devet puta obmotala oko stola on će se ponovo probuditi. Sa svojom vojskom će doći iz te kotline i sa ovog sveta oterati zlo i nepravdu. Ta kotlina se nalazi u neposrednoj blizini Doma na Peci (46,4901°N / 14,7942°E).

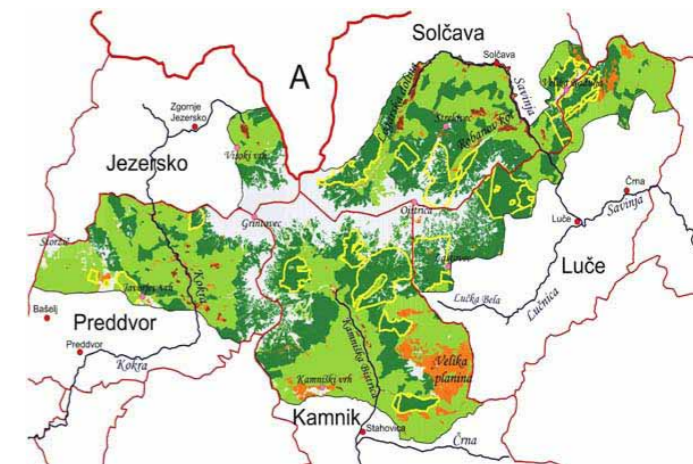
Greben Kamniško-Savinjskih Alpa se proteže smerom severoistok-jugozapad iznad kojeg se dižu pojedinačni vrhovi, od najnižeg Jelovca (1.845 mnv), srednjeg Laneža (1.925 mnv) do visoke Male Raduhe (2.029 mnv) i najvišeg vrha Velike Raduhe (2.062 mnv). Raduha je 2.062 mnv visoka planina u istočnom delu Kamniško-Savinjskih Alpa (46,40991°N / 14,73775°E) i od ostatka Kamniško-Savinjskih Alpa je

odvojena dubokim kanjonom reke Savinje. Zapadna i severna strana Kamniško-Savinjskih Alpa su kamenite i padaju preko zida na šumsku ravan iznad Savinje odnosno planine Javorje i Grohat, na kojoj se nalazi Dom na Grohatu (1.460 mnv) (46,4233°N / 14,7481°E).

Logarska dolina je dolina u Kamniškim Alpima u opštini Solčava. To je tipična lednička dolina „U“ oblika. Sastoji se iz tri dela: donjeg dela pod nazivom Log, srednjeg dela Plest ili Plestje (uglavnom šumovito područje) i gornjeg dela Kot ili Ogradec (šumovita oblast prošarana padinama sa siparom). Ukupno 35 ljudi živi na izolovanim farmama u Dolini.

U organizaciji PSK „Dunav“ iz Beograda, grupa planinara istoimenog kluba, pojačana kolegama iz PD „Jelenak“, Pančevo, uputila se u kasnim večernjim satima, u sredu 11. maja 2014. godine, put Slovenije i to na sam sever „dezele“ na Korošku, da ispenju planinu Pecu, najistočniju planinu Karavanki i planinu Raduhu koja pripada masivu Savinjsko-Kamniških Alpa.

Pre nepunih devet meseci na neformalnom sastanku sa predsednikom PD „Mežica“ Rudijem Burja-

kom, iskazao sam nameru da u ovaj manje poznati, ali ne i manje lep, deo Slovenije dovedem grupu planinara iz Srbije, što je prihvaćeno sa odobravanjem. Konkretni dogovori su obavljeni već posle Nove godine a jedino je termin dolaska, zbog velikog snega, pomeren iz prvobitno planiranog aprila u maj. Rudi je

bio, što se vremena tiče, skeptičan i za ovaj termin ali sam ga smirio, našalivši se, da on sve sredi operativno u lokalu sa svojim ljudima a ja ću da sredim vreme u dogovoru sa „svevišnjim“. Tako je i bilo...

U ranim prepodnevrim satima tog četvrtka dolazimo u pitomo rudarsko mestašče Mežicu, okupano sunčevim zracima, gde nas dočekuje ljubazni Roman Šrube, u ime PD „Mežica“. Posle duge vožnje prijalo je protegnuti noge i napuniti nozdrve mirisom četinarar. Kaficu i po koju kapljicu „da speremo prašinu iz grla“ gostoprimitljivo je ponudio i častio nas sve redom a mi prihvatili, moj brat od tetke Sandi. Za usput „da nam se nađe“ do Doma na Peci spakovao nam je i nekoliko pravih domaćih integralnih ražanih hlebova iz furune, „naramak“ domaćih salama i skutu (po naški, „švapski

sir"), sve domaće, od čuvenog Kajžara, Onkraj Meže.

Po planu akcije, u 11 časova smo imali rezervisan termin za grupnu posetu Rudniku olova „Mežica“ gde su još u rimsko doba kopali rudu. Prvi zvanični pisani tragovi potiču iz 1665. godine od kada zvanično i računaju početak rudarenja u tim krajevima. Rudari su u tom periodu koji traje duže od 300 godina napravili više od 1.000 km tunela koji se prostiru na 64 km² i sežu od dubine 268 mnv do visine 2.060 mnv, pod sam vrh Pece. Godine 1994. zaustavili su proizvodnju rude i ujedno su električne pumpe prestale da izbacuju vodu iz rudnika, pa je ona poplavila donje delove rudnika od vodnog tunela kojim danas slobodno ističe. Poplavila je i velike otkope koje su rudari napravili, a koji danas izgledaju kao čarobna podzem-

na jezera. Rudnik je moguće obići biciklom (MTB-ovima), kajakom ili, kako smo mi uradili, vozićem 3,5 km pa onda peške još 1,5 km gde su izložene mašine koje su se upotrebljavale kada je Rudnik još bio aktivan. Naravno, dobili smo HTZ opremu: šlemove, čeonelampe, narandžaste mantile (da se lakše nađu oni koji se izgube, he, he!) i čizme, ko je hteo. Za većinu planinara iz grupe koji još nisu bili tako duboko pod zemljom ovo je bio jedinstven doživljaj.

Nakon završenog obilaska Rudnika okrepili smo se Sandijevim ražanim hlebom, salamom i skutom posutom rebarcima crnog luka i polivenom bundevinim uljem, tipičnom seljačkom hranom ovog dela Slovenije. Tako okrepljeni krenuli smo prema mestu Črna na Koroškem odakle vodi poreklo Tina Maze, dvostruka zlatna olimpijska pobednica u spustu sa potonjih Zimskih olimpijskih igara u Sočiju. Koristimo kratku

pauzu i slikamo se pored albino mrkog medveda koji je ulovljen u ovim krajevima i izložen na glavnom trgu iza staklene barijere.

Put nas dalje vodi ka Heleni u Muzej rudarstva a potom, pored lokacije Milnik, do Podpece gde ostavljamo prevoz. Tu smo uzeli neophodne stvari za dva dana na planini i ispenjali se do Doma na Peci (1.665 mnv) gde ćemo provesti sledeće dve noći uz gostoprимstvo domara Srečka Golića i kuvarice Zore. Kasno uveče pridružio nam se i moj brat od ujaka Matjaž, predsednik lokalnog lovačkog udruženja koji je došao da se druži sa nama ali i da ustane rano ujutru u četiri sata da bi brojao divokoze u ovom reonu, dao im soli da ne bi imale proliv od sveže trave i slušao zov tetreba pošto im je sada sezona parenja. Naravno da smo s njim na tu temu zova tetreba i parenja celo veče zbijali šale.

Pogled na Dom na Grohatsu

Završni deo uspona na Raduhu

Vrh Raduhe

Jutro je osvanulo oblačno, no prognoza je bila dobra pa smo se uputili prema Kordežovoj glavi, najvišem vrhu Pece. Staza nas je vodila prvo kroz četinarsku šumu da bi ubrzo preovladalo nisko četinarsko rastinje tipično za ovu visinu. Oblaci su se polako razili i omogućili nam da uživamo u prednim krajolicima oko nas. S jedne strane tu je bila Mežiška dolina i planina Uršla gora u pozadini, pa idući redom, Smrekovc, Raduha, Olševa, pa iza njih Krofička, Planjava, Skuta i ne znam koje sve planine u tom nizu. Pogledom izdajam, još uvek belim snegom prošaranu, stenovitu Raduhu i divim se njenoj lepoti. Kada sam prethodnih puta bio ovde uglavnom je bilo loše vreme pa nisam mogao ovako lepo da vidim unaokolo. Kako prilazimo vrhu od rastinja ostaje samo trava i zaostao sneg po senovitim uvalama, visine i do pola metra. Slika identična kao kada sam bio na Šar planini.

Posle još jednog prevoja ugledasmo i vrh, pa uz sneg stigismo na pedesetak metara ispod njega.

Tu zastajemo jer nam prijatelj iz PD „Mežica“ Andrej Mencinger, a sada naš vodič na terenu, pokazuje Blajburšku (slovenački Pliberšku) dolinu koja se raširila pred našim očima. Sad smo na austrijskoj teritoriji jer smo malopre prošli granični kamen i nalazimo se u Austriji. Nedaleko ispod nas vidimo ski staze skijališta Petzen. Andrej nam objašnjava da su nedaleko u okolini ove doline vođene poslednje bitke Drugog svetskog rata na teritoriji bivše Jugoslavije. Pošto je završen kratak čas istorije penjemo poslednje metre do Kordeževe glave (2.125 mnv). Nakon pauze, jedna grupa odlazi da ispenje i Končnikov vrh (2.109 mnv) idući preko Knipsovog sedla (2.077 mnv) i vrativši se istim putem natrag. Pošto vidik „puca“ na sve strane, Andrej nam pokazuje ostatak Karavanki, onda najviši vrh Austrije Grossglockner, zatim Storžič... Prosto ne znaš od lepote čemu da se više diviš i na koju stranu pre da gledaš! Okružen si veličanstvenim planinama koje su većinom prekrivene snegom a ponegde samo proviruju stene

Prema prevoju Durce

gde se sneg ili obrušio, ili delimično otopio. Gledamo Alpe i negde u sebi, potajno, pravimo planove šta ćemo sledeće da penjemo. Lepo je ali moramo i da pođemo natrag. Pošto odmah ispod vrha počinje velika padina prekrivena snegom spuštamo se dole na zadnjicama i, kao mala deca, takmičimo se ko ima bolji stil. Vriska na sve strane kao da smo na đačkoj ekskurziji. Pošto smo oduševljeni snegom delimično menjamo trasu povratka i idemo po izohipsi oko Male Pece po dubokom snegu dok ne izbismo na stazu kojom smo došli. Nedugo zatim ugledasmo i Dom. Zadovoljni ovim što smo penjali i prelepim danom uživamo u druženju do kasno u noć.

Ujutru pakujemo stvari i spuštamo se do prevoza. Iz PD „Mežica“ su nam došli Matjaž i Peter pa nam pokazuju put a biće i danas naši vodiči pri usponu na Raduhu. Vozimo se po prelepim predelima do lokacije Bukovnik odakle pešačimo do Doma na Grohatsu gde večeras spavamo. Kratko se zadržavamo, samo da uzmemo neophodne stvari a višak ostavimo, i nastavljamo prema Raduhi. Usput prolazimo brvnaru Gorskog reševalne službe (GRS) gde imamo dogovoreno da svratimo u povratku. Staza vodi direktno preko jakog uspona do prevoja Durce. Sneg je prekrio sipar pa se lakše penje ali je uspon jak pa polako napredujemo jer se na pojedinim mestima propada duboko između kamenja i postoji opasnost od povreda. Usput

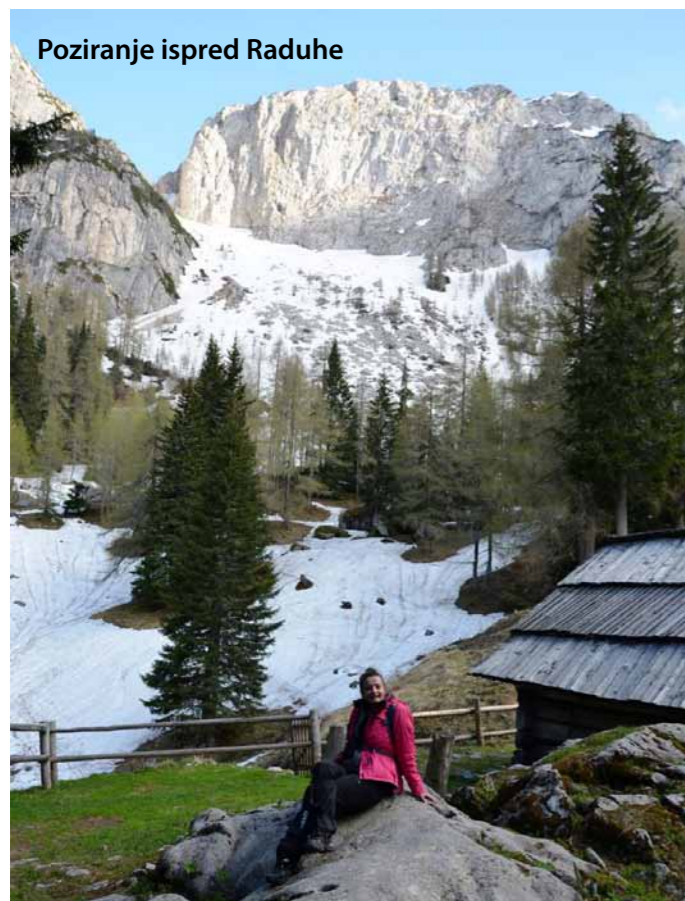

Grupna sa Raduhom u pozadini

Stanica GRS i naši domaćini

srećemo dve planinarke iz Hrvatske koje se vraćaju jer ih je složenost staze naterala da se predomisle i vrate. Svaki korak je odmeren i polako dobijamo na visini ali nikako da izbijemo na prevoj. Pogled je sve lepši, vidimo Dom na Grohatsu i kmetiju Bukovnik gde smo ostavili prevoz. Vidimo i Olševu a sasvim levo i Kamniške Alpe u svojoj lepoti. Nakon nekog vremena konačno se približavamo i prevoju. Pravimo kratku pauzu ali je i staza odavde do vrha neuporedivo lakša. Uskoro srećemo i glavninu planinara iz Hrvatske koji se spuštaju sa Raduhe, razmenjujemo pozdrave i nekoliko reči pa nastavljamo prema vrhu. Uskoro vidimo i zadnji uspon. Konstatujemo da neodoljivo podeća na Trem i to onaj deo od Devojačkog groba prema vrhu. Nije mnogo prošlo i nalazimo se na vrhu. Ako je juče pogled sa Pece bio lep danas je božanstven. Planina Raduha je sa jedne strane (one sa koje smo mi došli) veoma strma i „istisnuta“ iz okolnog pejzaža ali je zato, sada sa vrha, pogled na dole fascinantniji. Zbog toga što se izdiže sa te strane kao zid, slovenački alpinisti tu imaju mnogo smerova za penjanje. Pokušavamo da pogodimo šta je šta od vrhova koje vidimo. Vidimo Dom i put kojim smo došli jutros, zatim se vidi cesta prema Solčavi i to ona gornja panoramska i ona donja, obična. Peter i Matjaž objašnjavaju nazive vrhova Kamniških alpa i sve što nam se učini lepo i fascinantno želimo da nam

kažu nešto o tome. Naravno da niko ne zna da ponovi to što je čuo ali neku globalnu predstavu o prostoru su svi stekli. Zanima nas i Logarska dolina koju posećujemo sutra pa nam pokazuju kuda ćemo ići do tamo. Na kraju vadimo i zastave pa se slikamo s njima a slikamo se i tako da se vidi cela Peca sa kojom smo sada na „ti“ jer smo je ispenjali.

Povratak je bio mnogo lakši a na onom strmom i nezgodnom delu sunce nas je tako uhvatilo jer je bilo jako a i zbog refleksije od snega, da smo svi „nabacili“ boju. Uskoro smo se spustili do kolibe slovenačke Gorske reševalne službe gde smo se upoznali sa njihovim poslom i sredstvima koja koriste u radu. Zgodni pripadnik GRS-a Rajko izazvao je kod ženskog dela ekipe nepodeljene uzdahe kada su ga ugledale. Uz njega je bio i dresirani labrador po imenu Kan, njegova „desna ruka“ pri spašavanju unesrećenih, kojeg su naše lepote propisno izmazile kada već nisu mogle Rajka. Završno veče provodimo, kako i dolikuje, uz muziku i veselo opuštanje.

Nedelja. Dan kada se vraćamo za Srbiju. Spakovali smo stvari, napravili fotografije za arhivu i pozdravili se sa domaćinima Polonom i Slavkom Tiršekom i krenuli prema Solčavi. Tu ćemo posetiti centar „Rinka“ koji je finansirala vlada Norveške, u kome je smeštena etno zbirka i eksponati sa lokacije „Potočka zijalka“ gde su u ledenom dobu živeli preci braće Slovenaca. Kao posebno vredan eksponat spominje se najstarija igla za šivenje na svetu. Nastavljajući putem pored centra „Rinka“ ulazimo u pitomu Logarsku dolinu gde nas dočekuju podolska goveda na pašnjacima i

Kamniški Alpi u daljini, oko čijih vrhova se skupljaju tmurni oblaci ne obećavajući ništa dobro. Ubrzo dolazimo podno slapa Rinka i upućujemo se peške do njega lepo obeleženom stazom. Kako prilazimo čujemo sve glasnjiji huk slapa i uskoro ga i ugledamo u svojoj lepoti. Slap Rinka je jedan od najviših slobodno padajućih slapova u Sloveniji. U njega se sli-va voda sa područja Okrešlja i pada u veličanstvenom 90 metarskom luku na stene ispod Orlovog gnezda. Zbog svoje jačine i visine, slap Rinka je 1987. godine proglašen za spomenik prirode. Tu se slikamo za uspomenu i pijemo kaficu u kafeteriji „Orlovo gnezdo“ dok uživamo u pogledu na ovu lepotu prirode. Da bi još malo uživali u Logarskoj dolini svraćamo u hotel „Plesnik“ gde šofer i ja uživamo u čorbi od pet vrsta gljiva u društvu moje familije koja je došla da nas pozdravi bar na kratko a ostali uživaju u rustikalnom nameštaju kojim je opremljen Hotel.

Polazak natrag nam nije drag ali dođe i to vreme pa prepuni utisaka pozdravljam moju dragu familiju i krećemo put Srbije, dok u mislima već planiram u kom pravcu odavde da napravim sledeću akciju. Najverovatnije na zapad da bi kompletirali Karavanke jer ih planinari manje penju od drugih mnogo poznatijih lokaliteta u Sloveniji a isto su prelepe i nezaboravne ili, možda, jugozapadno ali to su slatke muke koje ostaju da se reše u budućnosti.

IVAN KOVAČEVIĆ,
VODIČ PSS-A MAT. BR. 394
PSK „DUNAV“, BEOGRAD

WWF TE POZIVA DA SE UKLJUČIŠ
U JEDINSTVENU VODENU AVANTURU

KARAVAN

ZA ŽIVI DUNAV

NA TAJNIM LOKACIJAMA:
NIŠ - 27. JUN
BEOGRAD 28-29. JUN
NOVI SAD 1. JUL
SOMBOR 3. JUL

KAKO BI OTKRIO TAJNE LOKACIJE, PRATI SLEDEĆE STRANICE NAREDNIH DANA:
WWW.PANDA.ORG/SERBIA WWW.FACEBOOK.COM/WWFSERBIA

Planinari su išli grebenom Mokre gore (**Srbija**), stopama Jelene Anžujске...

Kada putujete Ibarskom klisurom ne možete a da ne otputujete u našu slavnu srednjovekovnu istoriju. Ibarska klisura je duga oko 150 kilometara. Počinje od ušća Sitnice u Ibar u Kosovskoj Mitrovci, a završava se ispred manastira Žiča u ataru sela Progorelica - Kraljevo.

DOLINA KRALJEVA

Ne bez razloga dolinu Ibra i Raške nazivaju dolinom kraljeva, jer je u njoj živelo i gradilo jedanaest kraljeva iz loze Nemanjića. Tu na tom prostoru se rodila i širila srednjovekovna srpska država. Na ulazu u klisuru, na desnoj obali Ibra, u podnožju Stolova nalazi se manastir Žiča, hram koji je izgradio Stefan Prvovenčani, sin Nemanjin.

Na oko 16 km južno od Kraljeva, na desnoj obali Ibra nalazi se srednjovekovni grad Maglič. Postavljen je na uskom paltou stenovitog grebena koji dominira čitavom okolinom. Maglič je verovatno podignut u 13 veku. Kasnije, između 1324. i 1337. godine arhiepiskop Danilo II je obnovio bedeme, Crkvu svetog Đorđa i palatu, čije ruševine su se sačuvale do današnjih dana. Danilo II je bio poznati biograf srpskih srednjovekovnih vladara, a u Magliču je osnovao monašku školu.

I tako redom: Studenica, Gradac, Stara Pavlica, Nova Pavlica, Končulj, Sokolica, Banjska, Duboki Potok, Sopoćani, Đurđevi stupovi, Crkva svetih apostola Petra i Pavla (Stefan Nemanja je u njoj ponovo kršten po pravoslavnom obredu), Jeleč grad,

Srbija

Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.

Crna Reka, rudnici iz tog vremena, trgovišta, naselja (Deževa, Ras)...

DOLINA JORGOVANA

Ibarsku klisuru nazivaju još i „Dolinom jorgovana“. Pre više od sedam vekova, tačnije 1250. godine, unuk velikog župana Stefana Nemanje, a najmlađi sin Stefana Prvovenčanog, Stefan Uroš I Nemanjić, oženio se princezom francuskog roda iz Provanse, Jelenom Anžujskom. U vreme udaje Jelena se nalazila na dvoru kod svog rođaka, mađarskog kralja. Tu je isprošena i otuda dove-

dena u Srbiju. Prema onome što se moglo doznati, svadbena povorka je išla preko današnje Vojvodine, Šumadije i dolinom Zapadne Morave, da bi otuda na ulivu Ibra u Zapadnu Moravu skrenula u dolinu Ibra, sve do početka starog nemanjićkog puta koji je vodio u Ras. Da bi što svečanije dočekaio svoju nevestu, kralj Uroš je obezbedio da se oko puta koji je vodio niz Ibar, iz doline Ibra ka Rasu, sa obe strane, zasade mnogobrojni mirisni

plavi jorgovani, koji bi je, pored lepote i mirisa, podsećali na njenu rodnu Provansu, i da vreme svadbe udesi u proleće kada oni cvetaju. Svadba je obavljena u deževskom nemanjićkom dvorcu, nedaleko od Rasa.

U braku sa Urošem Jelena je izrodila najmanje četvoro dece, od kojih su dva sina poznati srpski kraljevi, Stefan Uroš II Milutin i Stefan Uroš Dragutin. Kralj Dragutin se 1276. godine pobunio protiv očeve central-

izacije države, zbacio ga sa vlasti uz pomoć Ugarske i zavladao Srbijom. Dragutin je zatim podelio državu na tri dela: kraljica Jelena Anžujška je vladala oblastima Zete, Trebinja, Plava i Poibarla. Milutin, Dragutinov mlađi brat, vladao je južnim delom države, a Dragutin većim severnim delom. Kad je kralj Dragutin 1282. godine kod obližnjeg grada Jeleča (Rogozna) pao s konja i slomio nogu, povukao se sa vlasti i predao presto u Deževi mlađem bratu

Milutinu, koji će iza toga postati najmoćniji vladar toga doba na Balkanu.

Od 1276. godine Jelena Anžuska kao vladar primljenih srpskih teritorija prelazi da živi u svom dvoru u Brnjacima u Ibarskom Kolašinu. Zbog puta koji je u Srednjem veku vodio iz Metohije u dolinu Raške i zbog neposredne blizine Jeleč grada (Jelenin Grad), Brnjak je postao jedno od važnijih naselja u tadašnjoj Srbiji. U Brnjacima, na mestu poznatom kao Jerin Selo ili Jelač Do, bio je dvorac kraljice Jelene Anžuske. Kao dvor Jelenin Brnjaci se pominju već od 1267/68. U njemu je stolovala više od 35 go-

dina. Tu se i upokojila 1314. godine. Njeni posmrtni ostaci prenešeni su i sahranjeni u njoj zadužbini, manastiru Gradac, ispod Raške u dolini reke Brvenik u istoimenom selu na padinama Golije.

O IBARSKOM KOLAŠINU, MOKROJ GORI, JEZERU GAZIVODE

Mokra Gora - „lepotica Balkana“, kako ju je opisao Jovan Cvijić, jedna je od najlepših planina Srbije. Pripada planinskom masivu Prokletija i nalazi se na njenom krajnjem severoistočnom delu. Mokra Gora se na jugozapadu Srbije pruža preko administrativne linije Kosova i Meto-

hije. Omeđena je rekama Ibrom, Klinom, Belim Drimom i Pečkom Bistricom Odnosno naseljima Rožaje, Ribariće, Zubin Potok, Kosovska Mitrovica, Srbica, Klina, Istok i Peć. Na Mokroj Gori nalazi se hidrografski čvor koji deli vode na Jadranski (reka Klina) i Crnomorski sliv (reka Ibar). Na ovom području prostire se i deo brdovitog i gorštackog Ibarskog Kolašina. Naziv „mokra“ nosi s pravom, jer je njena široka i prostrana visoravan prepuna malih jezera, kristalno čistih izvora, gustih četinarskih šuma i močvara. Odlikuje je gotovo netaknuta priroda. Pojedini geografi planinu Žljeb smatraju delom masiva Mokre Gore,

pa bi se tako Mokra Gora sa Hajlom spajala preko istoimenog prevoja na 1.884 metara nadmorske visine. Moku Goru odlikuje izuzetna flora, fauna, klima i prirodne karakteristike. Udaljena i divlja spada u retko naseljena područja. Ako prihvatimo mišljenje da i Žljeb pripada Mokroj Gori možemo reći da su njeni najviši vrhovi: Rusulija (2.381 m), Žljeb (2.365 m), Ahmica (2.272 m), Pogled (2.155 m) i Beleg (2.151 m), koji se nalazi na samoj granici sa Crnom Gorom. Njeni najviši vrhovi na području Ibarskog Kolašina su Berim (1.731 m) i Radopolje (1.751 m).

Jezero Gazivode je veštačko jezero nastalo 1977. godine

pregrađivanjem reke Ibra u Ibarskom Kolašinu. Beogradska „Hidrogradnja“ je od 1973. do 1977. godine, u ataru istoimenog sela podigla jednu od najvećih brana sa glinenom osnovom u Evropi. Jezero se jednim delom pruža preko teritorije opštine Tutin (Ribariće), a većim delom duž ibra iznad Zubinog Potoka, na kraju severu Kosova i Metohije. Jezero kraćim delom preko sela Tabalije i Vitkoviće zahvata i teritorija opštine Novi Pazar. Jezero je dužine 24 kilometara, visina brane je 107 metara, u osnovi je široka 460, a duga 408 metara. Osnovna namena ovog jezera je navodnjavanje Kosovske nizije, ali ima i manju

hidrocentralu koja se nalazi u istoimenom mestu. Kanalima se voda iz Gazivoda odvodi do Gračaničkog jezera i koristi se za snabdevanje grada Prištine. Voda iz ovog hidro sistema je takođe primenjena za neophodno rashlađivanje u TE „Obilić“. Iako pored jezera nema ugostiteljskih objekata, veliki broj ljudi obilazi ovo jezero. Tokom cele godine prisutan je veliki broj ribara, pošto je jezero izuzetno bogato ribom. Leti dolaze i kupaci iz obližnjih sela, Zubinog Potoka, Kosovske Mitrovice, Novog Pazara, pa čak i iz udaljenih mesta Kosova i Metohije. Iznad jezera se prostiru planine Mokra Gora i Rogozna.

STAZAMA ISTORIJE

Ideja i želja su bile da se prođe Dolinom jorgovana, putem kojim je Jelena Anžujaska iz Mađarske sa svadbom svitom prošla i stigla u Ras. I nastavi putem kojim je iz Deževe otišla u njene dvore na Ibru u Brnjacima, odakle je vladala datim joj zemljama sve do upokojenja. Da se vide prirodne i kulturno - istorijske znamenitosti Ibarskog Kolašina. Da se prođe grebenom Mokre Gore, uživa u lepotama ove planine i sa grebena pogleda u pravcu Rogozne i Golije, na put kojim je posmrtni ostatke Jelene Anžujaske njen verni narod preneo u njenu zadužbinu u podnožju Golije, manastir Gradac.

Tako je i bilo! Od želje i ideje stiglo se i do realizacije. Planinarsko - ekološki klub „Gora“ Kragujevac, u saradnji sa Planinarskim klubom „Berim“ Zubin Potok, pod pokroviteljstvom nevladine organizacije „InTER“ - Institut za teritorijalni ekonomski razvoj, kroz projekat za razvoj turizma u opštini Zubin Potok „Outdoor In“, organizovao je i realizovao planinarsku akciju „Grebenom Mokre Gore“ 14. i 15. juna. Grebenom

je prošlo 34. planinara: 16 iz PEK „Gora“, po dva iz PD „Žeželj“ Kragujevac i PSD „Ćira Lajkovac“, jedan iz PSD „Gvozdac“ Kraljevo, pet iz PK „Berim“ Zubin Potok i osam ljubitelja prirodnih lepota – budućih planinara iz Kragujevca.

Planinari su u subotu iz Šumadije, preko Kraljeva, prošli Dolinom jorgovana - stopama Jelene Anžujaske do Deževe i Rasa. Nastavili su preko prevoja na Rogozni u blizini Jelač grada i ponovo sišli u dolinu gornjeg toka Ibra. Obalom jezera Gazivode prošli su kraj Brnjaka mesta gde je živela Jelena Anžujaska i gde se upokojila. Brnjak je naselje površine 2.981 ha u opštini Zubin Potok na Kosovu i Metohiji, na 25 km zapadno od Kosovske Mitrovice. Nekada je bilo jedno od najvećih sela Ibarskog Kolašina. Obuhvata sliv Brnjačke reke koja teče sa obronaka Mokre Gore. Danas je selo visećim mostom koji prelazi preko jezera Gazivode povezano sa magistralnim putem Ribariće - Kosovska Mitrovica, na kojem je postavljen kontrolni punkt na administrativnom prelazu. Putovanje za taj dan okončano je u selu Kovače,

u zalivu Čečevske reke i podnožju Mokre Gore.

Plan je bio da se planinari tog dana ispenju na jedan od vrhova iznad Kovača – Rezalsku glavu (1.183 mnv). Međutim, planirana staza je iz bezbednosnih razloga, zbog jake kiše sa grmljavinom, ipak okončana na obali jezera. Planinari su i pored lošeg vremena, sa ivice davno potopljenog sela Rezala, imali priliku da vide veličinu jezera Gazivode i nakratko uživaju u lepoti njegove izraženo zelene boje. Staza koja vodi od Kovača ka Rezalskoj glavi uredno je markirana i obeležena putokazima od strane aktivista „Outdoor In“-a. Zbog vremenskih uslova izmenjen je i plan da se ruča na platformi - plaži iznad samog jezera u delu gde je ono najšire, odakle se pruža prelep pogled na vrhove Rogozne i Mokre Gore. Usledio je pokret do crkve u selu Čečevo. Tu je organizovan ručak i tu je prenoćio muški deo ekipe. Ekipa lepšeg pola prenoćila je u motelu u Zubinom Potoku.

Sledećeg dana u sedam sati usledio je pokret planinara ka grebenu Mokre Gore. Tačno od putokaza koje

su postavili aktivisti „Outdoor In“-a koji vas umeravaju u više pravaca – staza duž planine Mokre Gore. Mi ćemo pravcem preko Prodanovića i Previje, pa uz krivi put ka Berimu. Krećemo se šumskim putem iz Lepovski potok! Hoćemo da zaobiđemo duge i dosadne pravce i krivine puta koji se polako penje uz Prodanoviće. Jutrom je izgrijalo sunce. Ali, varljivo! Javljuju se, grudvaju, prvi oblaci. Kada smo izbili na kosu iznad prvih kuća u Prodanovićima puče nam pogled ka Berimu. I strepnja! Prvo stidljivo u pramenovima, načas dodirujući oštre šiljke Berima, a zatim osionu, u čoporu, počeo da se spušta magla. Znam! Kada jutrom u dolini Čečevske reke ugledam maglu ispod sebe, prvi zraci sunca brzo je podižu

uz reku. Gone je uz Berim! Usput je krnje, smanjuju, sve dok i poslenju njenu belinu ne ugase na šiljcima Berima iznad usamljenih borova. Ovo je drugo! Ona je siva i spušta se iz visina! Osvaja prvo nebo, pa Berim. I vrlo brzo se spusti sve do Previje. I zna da ostane tu i po nekoliko dana. Tako je bilo o ovog puta. Izbili smo na Previju, sedlo na 1.297 mnv, koje Čečevo deli od Brnjaka. Tu na samom prevoju postavljeni putokazi „Outdoor In“-a, koji usmeravaju planinare u željenom pravcu.

Magla je zaklonila Berim. Spustila se gotovo do Previje. Zbog bezbednosti planinara donosimo odluku da se ne ide uz Krivi put, već da se krećemo putem ka Crnom kršu (1.621 mnv), čime bismo zaobišli

više delove planine i gustu maglu, a kojim bismo izbili na planirani greben Mokre Gore u pravcu manastira Crna Reka. Ispred Crnog krša smo ušli u maglu, koja nas je pratila sve do manastira. Uskraćuje nam najavljene i očekivane poglede ka Rogozni, Kopaoniku, Goliji, Čemernu, Radočelu... Prema najvišim vrhovima Mokre Gore, prema Hajli. No, i pored toga vidim osmeh na licima planinara. Oni uživaju u čarima planinarenja i po ovakvom vremenu. Pri kraju staze spuštamo se ka manastiru Crna Reka. U tom delu gusta magla ostaje iznad nas. Na trenutak nam se pruža pogled ka Rogozni, dolini Ibra, putu za Novi Pazar.

Silazimo do manastira Crna Reka, prilepljenog na okomitoj steni poput lastavičjeg gnezda. Nalazi se na tromeđi opština Tutin, Novi Pazar i Zubin Potok u klisuri istoimene reke, a do njega se stiže visećim drvenim mostom, koji brodi usku duboku klisuru. Crkva manastira je izgrađena u pećini najverovatnije u 13. veku. Osnivač prvog crnorečkog opštežića bio je Sveti Joanikije Devički, koji je svoj podvig dovršio u neprohodnim šumama Drenice, u podnožju južne strane Mokre Gore. Od 1687. do 1696. godine, od naleta turskih hordi u ovaj manastir sklonjene se mošti Stefana Prvovenčanog i dragocnosti manastira Studenica. I srpski hrišćanski svetitelj Prepodobni Petar Koriški jedno vreme se sklonio u manastir Crna Reka. Živeo je u 13. veku. Preminuo je u dubokoj starosti u svojoj pešteri Koriši kod Prizerna. Kasnije je ostatak moštiju svetog Petra Koriškog prenet tajno u Crnu Reku, gde se i danas nalaze.

Prešli smo stazu „Grebenom Mokre Gore“ dužine oko 23 kilometara, sa usponom od oko 900 metara, za sedam sati i 30 minuta. Asfaltnim putem i starom pešačkom stazom spuštamo se koritom Crne reke do ulaza u selo Ribariće, gde nas čeka autobus. Vraćamo se Dolinom kraljeva ka Šumadiji. Prepuni utisaka sa ovog pohoda. Pomalo nezadovoljani zbog vremenskih neprilika koje su nam uskratile potpun užitek u Ibarskom Kolašinu. Svi smo se složili: eto razloga da u što skorije vreme ponovo odemo tamo.

ŽARKO PRODANOVIĆ

Biseri Vranjske reke

Staza „Kazandol“ dužine četiri kilometra počinje od Gradske skupštine, prolazi kroz dolinu Vranjske reke, kraj svetinja, kulturno - istorijskih spomenika i prirodnih retkosti i lepota. Projektom u saradnji sa gradskom upravom stazu je uradio i opremio PK „Železničar 2006.“ Vranje...

Srbija

Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.

Posle višemesečnog upornog rada tima Planinarskog kluba „Železničar 2006.“ Vranje i taj dan je došao. Od Gradske skupštine krenula je prelepa kolona od 150 planinara, učenika Osnovne škole „Branko Radičević“, članova Džudo kluba „Vranje“, poslenika Turističke organizacije Vranje i građana Vranja. Staza dužine četiri kilometra počinje od gradske skupštine, prolazi kroz dolinu Vranjske reke, kraj dve pravoslavne svetinje i isto toliko kulturno - istorijskih spomenika i pored prirodnih retkosti i lepota, poput brojnih slapova i stena.

SVETINJE I ISTORIJA

Dolinu Vranjske reke pohodimo od Belog mosta. I Vranje, kao i Verona,

čuva i neguje priču o tragičnoj ljubavi. Tamo u Veroni, ljubav se zbivala na balkonu, dok se ovde, u Vranju, odvijala na obali Vranjske reke u doba Turaka. Legenda kaže da je lepa Ajša zavolela mladog siromašnog Stojana. Jednom ih je u ljubavnom zagrljaju zatekao Ajšin otac, Selim beg. On ih je ubio, jer nije hteo zeta druge krvi, a cerke se odrekao. Na samrtni Ajša je zamolila oca, da od novca spremjenog za njenu udaju sagradi most, i na tom mestu podigne spomenik njihovoj ljubavi.

Kraj mosta je jedna velika svetinja. Crkva svete Petke datira iz 13. veka kao srednjevekovna srpska crkva, izgrađena na mestu gde su se nalazile mošti nepoznatog „sveta“ koje dovode i dan danas do blagodatog

mirisa. Turci su je pretvorili u džamiju dograđivši minaret, ali zadržavši i krst. Narod je prozvao Krstata džamija. Crkva je obnovljena prilozi- ma naroda a od prvobitne crkve ostale su samo zidine na ulazu.

Poklonismo se i drevnom Manastiru svetog oca Nikolaja. Crkvu je za vreme vladavine Kralja Stefana Dečanskog saziđao knez Baldovin. U periodu između 1343. i 1345. godine poveljom cara Dušana Nemanjića, manastir Svetog Nikole je postao metoh Hilandara. Od 1995. godine počela je obnova kada su podignuti pirg i konak.

DIVLJINA I LEPOTA KAZANDOLA

Na stazi Kazandola nalazi se i jedna česma pitke vode, koju je

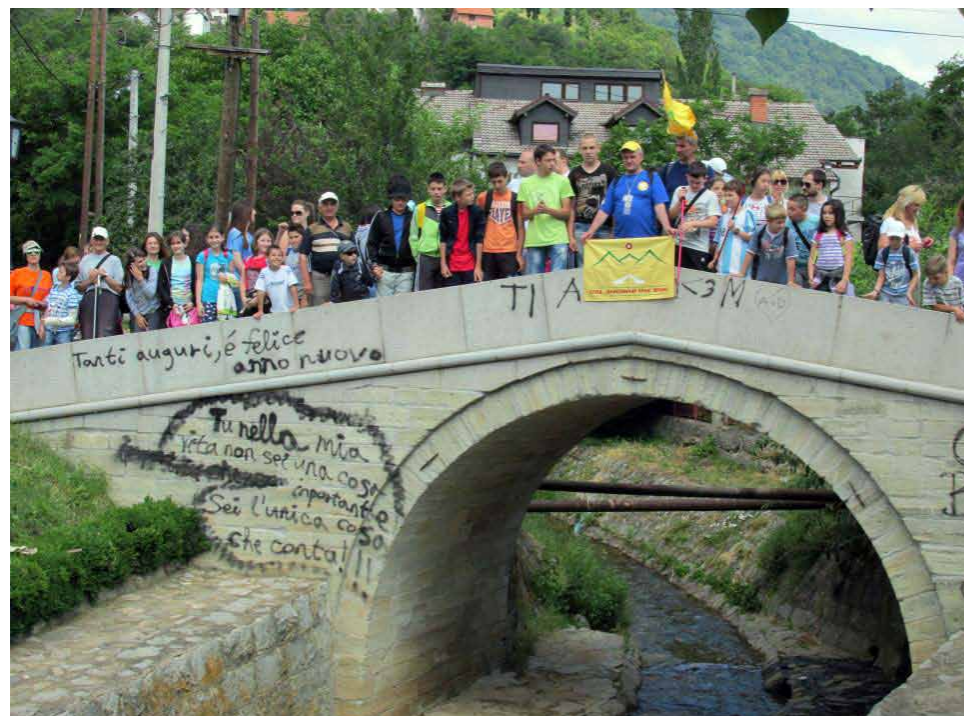
podigla eparhija vranjska. Polako ulazimo u hlad brojnih kestena i lipa. Voda je čista i bistra, a kako i ne bi kada se preliva preko bezbroj kamenja i stena. Nastaje nedaleko odatle na sastavu Devotinske i Male reke. Prelazimo preko jednog od tri mostića, koje su na ove tri reke postavili vranjski planinari. I to u

potpunom skladu sa prirodom.

Evo nas i kraj nekadašnje brane, kupališta mnogih generacija Vranjanaca. Prvi od tri stola sa klupama, koji su delo vrednih planinara. Pruža vam se odmor kao iz bajke, uz žubor vode, mirise raznovrsnog poljskog cveća i pesmu ptica. Bujna vegetacija na svakom pedlju doline.

Odavde nam u susret hitaju prvi slapovi. A tek će ih biti, i to kakvih. Nailazimo na ostatke jedne od desetak vodenica, koje su služile meštanima okolnih sela.

Dobro uređenom i obeleženom stazom nastavljamo dalje u istraživanje klisure. Računajte da ponegde možete i preći preko

reke, ako nije baš nabujala. A onda vas u pojedinim delovima čekaju prizori lepi i divlji, kao iz prašume. U vrletnom kanjonu Vranjska reka je između planina Pljačkovica i Krstilovica vekovnim radom u stenama isklesala teskobno korito. U divljoj i kamenitoj urvini nalazi se Kazandol, nekada prirodno kupalište generacija i generacija Vranjanaca.

Kao na večnoj straži iznad Kazandola uzdižu se ogromne stene. Do njih se penjemo uz golenere strmom i napornijom stazom. Voda i vetar su bili pravi umetnici stvarajući u prirodi ovakva remek dela. A od pogleda na dolinu, rečeno narodski, prosto boli glava.

Na jednoj od litica iznad Kazandola, Planinarski klub „Železničar 2006“, zajedno sa alpinistima - instruktorima Planinarskog saveza Srbije, uredio je prirodnu stenu. Članovi kluba demonstrirali su alpinističke veštine, koje ovde stižu za velike poduhvate u planinarenju i alpinizmu.

U neposrednoj blizini, s druge strane doline, nalaze se Markove furune - pećinice teško pristupačne, za koje postoji legenda da je Kraljević Marko pekao hleb. Sledi uzbudljiv uspon uskom stazom. Dolazimo do zidina Markovog kaleta. Jedan je od najstarijih spomenika istorije i kulture u ovom

kraju. Predstavlja ostatke srednjovekovnog utvrđenja, na antičkim temeljima, na isturenom grebenu uz put koji spaja Vranjsku sa Leskovačkom kotlinom. Pretpostavlja se da ga je podigao vizantijski car Justinijan I u 6. veku. Po narodnom predanju, to je bio grad junaka narodnih pesama Marka Kraljevića. Sa južne i istočne strane tvrđava je zaštićena masivnim bedemima debljine oko dva metra, a na zapadu se nalazi strma litica. U centralnom delu donjeg platoa otkriveni su ostaci sakralnog objekta, građenog od pritesanog kamena. Oдавде, sa zidina Markovog kaleta, puca pogled na Vranje, odakle smo i krenuli

u malu avanturu zvanu „Kazandol“. Nakon pravih časova veronauke, istorije, geografije i škole u prirodi povratak kružnom stazom kroz dolinu reke.

PLANINARI - GRADITELJI

Planinarski klub „Železničar 2006.“ Vranje je, u saradnji sa gradskom upravom, tokom sedam meseci realizovao ekološki projekat „Uređenje staze Kazandola“. Tim planinara najpre se suočio sa brojnim divljim deponijama na levom obodu Vranjske reke. Na potezu između Markovog kaleta i Kazandola zatekli smo gomile plastike, kosti životinja i svakojakog

otpada. Više stotina vreća raznog otpada završilo je u kamionima vranjskih komunalaca, a onda i na deponiji, gde mu je i mesto.

Na delu su bile lopate, motike, sekire, kose, makaze... Momci iz planinarskog kluba su uložili velike fizičke napore. Nakon što su bili komunalci, planinari su se našli u ulogama građevinaca, drvoseča i stolara. Valjalo je uraditi staze, često u neprohodnim delovima Vranjske reke. Tamo gde je nagib terena veći nastale su stepenice od drveta i kamena, kao i ograde u vidu golendera. Vodio se računa da sve bude u skladu sa prirodom. Sa planinarskim obeležjima staza je polako

dobijala izgled kakav se želeo. Usledila je poslednja faza ovog poduhvata. Prionulo se na izradu mostića od drveta preko Devotinske, Male i Vranjske reke. U dolini, kraj staze na više mesta nikli su drveni stolovi i klupe za odmor posetilaca. Idejni vođa celog poduhvata bio je Zoran Lazarov.

Staza je na delu evropskog pešačkog puta E 7 i deo tradicionalne akcije Vranjski planinarski maraton. Uređenjem Kazandola Vranje, njegovi građani i posetioci dobiće mnogo. Biće to najbolja promocija grada, kulturno istorijskih i prirodnih vrednosti kraja.

SRBOLJUB NIKOLIĆ

Zavodljiva Parga

Beogradski planinari otisnuli su se put juga – do **grčkog** mora i planina... Očekivali su mnogo i ništa manje nisu dobili!

Pa, taj vikend ništa nije obećavao, osim poplava. Skoro da se ukrasmo na brodi! Nedelja, onako, pomalo zgužvana, isprati nas 35 u udobni autobus. Niko nije odustao!? Hm.

Za čas je autoput ka Nišu otvarao svoje njive pokrivene vodom. Čak bi i Kinezi pozavidjeli na urednim vlatima žita, što vire iz vode. Negdje oko 21 h stigismo u Predejane, na

predjelo. Granica se bližila pasošima. Srbija - Makedonija... Opet kroz dva sata: Makedonija - Grčka... Bože, ko da smo pošli na put oko... Balkana.

Jutro se odvojilo od musavih, autobuskih stakala. Samo magla i tuneli kroz Pindske planine. A one traju...

Sela se sele sa vrhova u podnožje. Kuće su u pogledu. Malo sa ručnom koč. Savršen prizor planinske zore.

„Gospodine, vi hrčete!”

„Ja!? Ne, ne! Nešto me grlo...”

Ispod krošnje slijepljenih trepavica prolaze predjeli poliveni rosom. Otvara se nebo, planina i najzad: more! Klizajući sa pogleda, neko jezero pada magli u grčevit spoj. Visina tu ne znači ništa! Spuštamo se krivudavim krivinama.

Grčka

Pinom je obeležena približna pozicija lokacija koji se pominju u tekstu.

Jutro cijepa sopstvenu koprenu. Odnekud izniče naselje nad morem. Dobro jutro - Parga! Kako si lijepa, ženo! Koliko boja si upotrijebila za farbu? Evo nas, na prstima ulazimo na tvoj trg. Crkva tek odzvanja sedam. Držim te za riječ! Masline mašu granama...

Parga!? Kao da si mi pružila ruku. Silazim ka maloj luci. Ostrva se os-

trvila iz stijene. Kamen se kamenom baca sa tvrđave. Šetalištem prođe sjena. „Kako ste lijepi, gospođo!”

Sablasti lete iznad borova. Negdje u granama se kote. Voda se ljeska. Tamno plava se pretvara u tirkiz.

Pored restorana stoji konobar i zove: „Gde si, brate!”

Au! Okrećem se, skoro prepoznat! Ma, jok! Zna čovjek srpski. Zove goste na kafu... Prepade me...

„Kako se zoveš?”

„Spiros”

„Pa da. Tipično srpsko ime!”

„Vidimo se večeras, Spirosu...”

I onda kao magija, obuže me miris sastavljen od mora, maslina i borova... Uf!

Niko se ne sjeća prvog dana. Možda ni zadnjeg! Sve što je bilo između, okrećeno je plavom. Noći su posmatrale dane, sa sigurne distance. Parga se prosipala sa planine u more. Uskim ulicama, kao tarantula, plete zavodljivu mrežu, okrećenu u bijelo. Skoro da smo se i mi prosipali, u želji da obuhvatimo što više. Dugačka ruka grli slap. Ali-Pašina tvrđava ječi od magije. Maslinjaci otkrivaju mreže. Šuma je

kao šušir, mrežast. Pargo, grcaš sva u grču...

Ako se okreneš od mora, dočeka te planina. Sva je jasna i moćna. Pođosmo joj u pohode. Zemlja sušna, bez vode. Stijena izvire iz oka. Koze se rvu sa ovčama u mirisnom, malom zalogaju. Tišina oblaže uho. Stijena se stijeni daje. Opet maslina daje hlad. Ogromna šuma mijenja prostor. Sa vrha zaraslog u makiju i trave, silazimo kao sa neba. More nas prima, pomalo hladno. Niko i ne želi da zna, da neka sela postoje, gore ispod krova planine. Nekad bila Parga na 700 m. Sve je ugašeno. Samo mala crkva i tv-toranj daju bljesak toplom snu. Ispod tornja otima se pogled ponoru. Grad na dlanu, oivičen plavom magijom. Riječi potpuno zamiru...

„Branislave, koliko ima još do Parge?”

„To je tu, odmah iza zelene sjene!”

„E, baš vam hvala!”

Hodajući kroz maslinjake, obuzeti čežnjom hladno cijedenog ulja, sretosmo izvor - česmu!

Kakav radostan dan! Ispod česme crkva. Tri čovjeka sigurno staju. Kamen i molitva! U šumi nekoliko stabala limuna. Plodovi kao lopte! Za uspomenu pokupismo one opale... Negdje dole, iskočiše četiri psa! Skoro da žele da nas jedu. Reče Marko: „Daj mi jedan štap!” Tad sam shatio gdje sam. Divljina je isijavala divlju. Čuvar koza je imao više pasa. Niko ionako, nije prolazio tamo!

Parga crpi plavu iz zelene. Moćno!

Sve je potonulo i sve se bacilo u mastilo. Na Valtosu talas preko talasa kliza. San kroz bezdan se luči. Sviće novi dan? Iznad Lihnosa, samo grijeh se pripija planini. Boje su raspoređene po zakrpama nebeskim...

Bujna vegetacija fascinira. Sve je uveličano. Priroda je bila izdašna. Na svakom čošku limun, pomorandže, mandarine... Po šumskim obroncima mirišljave trave, preslica, kičica, kantaron...

Svaki tihi kutak je i vidikovac... Mala crkva okrećena u bijelo. Krila galeba se stapaju sa bojom talasa. Svaki pokret je toplo njihanje. Duh i priroda u zagrljaju...

Taman kad pomislih da se java stopila sa snom i da ostajemo

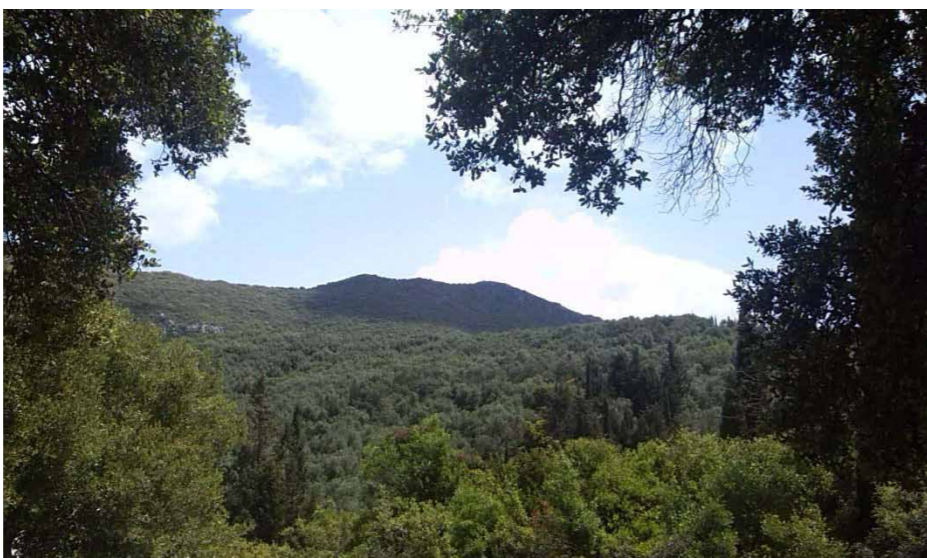
za navjek u tom mjestu, koje ne ostavlja nikog ravnodušnim, pojavi se odnekud četvrtak. Sa njim stiže i autobus. Vrijeme povratka došlo sa kišom. Bio je samo malo mokr, ali ne tmuran dan. Isti broj kofera u gepeku. Samo u očima i osmjehu je ponijeto više.

Opet planine, okupane i obložene maglom i oblacima. Opet noć i granice. Opet Predejane.

Petak nas ranom zorom uvede u tek probuđen Beograd. „Taksi, treba li taksi!?”

Svi se raspšiše kao misli, koje bijehu iste. U uglu oka krmelja, u čošku usana osmjech, u džepu san... Parga, ovo je Beograd. Upoznajte se!

DOPIŠNIK IZ DŽEPOVA PRIRODE:
BRANISLAV MAKIJENOVIC

e-stock
- A G E N C Y

www.e-stock.us

Pančevački prizmaši

Planinarsko društvo „Jelenak“ iz **Pančeva** (Srbija) tokom 2013. godine uvelo je orijentiring kao novu sekciju kluba...

Srbija
Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.

reprezentativac u radio orijentiringu Miodrag Vidović. On je tokom prošle godine održao seriju teorijskih predavanja o ovoj disciplini.

Saznali smo da je ovaj „zeleni sport“ izuzetno popularan u svetu, a nastao je u Švajcarskoj 1866. godine isključivo kao deo vojne obuke. Razvitkom tehnologije (kompasi, karte...) prerasta u sport. U svim skandinavskim zemljama je obavezan u školama. Orijetiring savez Srbije ima 40 jakih klubova, od toga 16 iz Beograda, sa izuzetnim takmičarima. Ima oko 2.500 takmičara i rezultati mogu da pariraju onima u atletici.

volontera za obuku i nabavljena oprema - prizme, nosači, karte, busole, nalepnice, perforatori, definisani tereni...

Započete su pripreme, a tehnički organizator aktivnosti je državni

Čar ovog sporta je i u raznovrsnosti. To je porodični sport, namenjen i hendikepiranim osobama, bez ograničenja u godinama - na Svetskom takmičenju u Letoniji je učestvovala takmičarka od 92 godine! Pored toga, u Kanadi se organizuje kajak - kanu orijentiring, ski orijentiring u Litvaniji, postoje bajk i radio orijentiring. U eri epidemije kompjutera i televizije, ovo je odličan način da se deca odvoje od ekrana i da vreme provedu u društvu i igri na čistom vazduhu. Isto važi i za odrasle - to je prilika da zdravo žive i da orijentiring

postane način života.

Volonteri su imali priliku da svoja znanja primene i pokažu na praktičnim simulacijama orijentiring takmičenja na terenima u Deliblatskoj peščari. Krajem maja 2013. godine, u okviru gradske manifestacije „Dan izazova“ organizovana promo trka na keju sa decom iz OŠ „Goce Delčev“ iz Jabuke.

Sama koncepcija takmičenja je jednostavna, mada i tu postoje različiti stupnjevi. Pobjednik je onaj koji pokaže najviše spretnosti u orijentaciji i brzine u trčanju. Od starta do cilja treba

pronaći kontrolne tačke - one su na kartama označene brojevima, a na terenu prizmama sa jasnim obeležjima i brojem. Zadatak takmičara je da pronađe KT, perforira svoju kartu na odgovarajućem mestu, a na ozbiljnijim takmičenjima to je čip koji se overava. Tačke se moraju tražiti po zadatom redu, a štopuje se i vreme. Pobjednik je onaj koji pronađe sve kontrole u najkraćem roku. Ukoliko promaši neku, sve se poništava.

Od početka je postojala ideja da se u ove aktivnosti uključe školska deca i da se organizuju

takmičenja. Sa time se nastavilo i u 2014. godini. U subotu, 31. 5. u Narodnoj bašti je održana promocija orijentiringa takmičarskog karaktera. Sedamdesetoro učenika četvrtih razreda OŠ „Isidora Sekulić“ nadmetali su se u brzini i veštini orijentacije.

Tročlane ekipe su imale zadatak da u što kraćem vremenskom roku overe kontrolne tačke po redosledu odštampanom na kartama. Učiteljice su prethodno upoznale decu sa načinom takmičenja i svi su došli spremni za ovu ozbiljnu igru.

Ekipama su podeljene karte i takmičenje je startovalo u deset časova. Prizme upadljivih boja sa perforatorima su raspoređene po krugu Narodne bašte i njihovo pronalaženje nije bio lak zadatak. Deca su pokazala veliku želju za pobedom i slučajni prolaznici

su vidno začuđeni posmatrali ekipe koje jure sa jednog na drugi kraj, viču i traže pravi put. Oko 11 časova takmičenje je bilo završeno i žiri je pristupio analizi karata sa overenim kontrolnim tačkama. Proglašene su po tri najbolje plasirane ekipe

u muškoj i ženskoj kategoriji. Po radosti zbog osvojenih diploma i uživanju tokom samog takmičenja, vidi se da ova disciplina ima perspektivu kod školske dece, ali i kod odraslih. U toku su intenzivne pripreme za veliku trku koja će biti orga-

nizovana 4. oktobra na Čardaku u Deliblatskoj peščari, u okviru manifestacije „Boje ruja“ koju PD „Jelenak“ već godinama tradicionalno organizuje. Pridružite nam se!

VISOKE TATRE

U organizaciji **PK „Pobeda”** iz Beograda, planinari su uživali u nestvarnim lepotama Visokih Tatari u **Slovačkoj...**

Slovačka

Pinom je obeležena
približna pozicija
lokacije opisane u tekstu.

U organizaciji PK „Pobeda” Beograd planinari su uživali u lepotama Visokih Tatari u Slovačkoj, pripremajući se za penjanje Mon Blana. Bio sam sa njima i krajičak tog doživljaja hoću da prenesem ovde, tamo viđeno podelim sa vama koji niste bili tada tamo. Bila je to akcija koju je vodio Vlada Matković, poznavalac ovog masiva.

Kapati su moćan masiv, dominantan po dužini i brojnosti vrhova, protegnutih kroz niz država - od Slovačke do Rumunije. Visoke Tatre u Slovačkoj

su poseban masiv, sa najvišim vrhovima Karpata. Brojni vezani venci stenovitih vrhova, prevojima su spojeni u celinu, a razdvojeni dolinama koje se spuštaju od visokih vrhova ka ravnica. Tim šumovitim dolinama se spuštaju vodeni tokovi, rečice i potoci, a visočije je obično ledničko jezero kao rezervoar. U pravilu ti stenoviti vrhovi imaju pravce koji pružaju mogućnost penjanja ka stenovitim vršcima, ponekada dostupnim samo vičnijim penjačima. Posetioca fasciniraju brojna lednička jezera, smeštena među vrhove u tim

dolinama, a nešto niže su šumoviti predeli. Sve to Tatre čini zaista visokim, velikim, privlačnim i planinarski atraktivnim.

Gerlachovsky štít (2.654 m) najvišoj je na Tatrama i Karpatima uopšte. Slede Lomnický štít (2.633 m), pa Ladový štít (2.627 m), koji je bio cilj ovaj put, ali vremenski uslovi, posebno još zaostali ostaci snega, nisu omogućavali da se u ovo doba godine do kraja popne i ovaj vrh.

Vychodná Vysoká (2.429 m) je vrh koji smo popeli prvog dana, po ne baš lepom vremenu, ali koje je ipak omogućavalo da se to izvede i uživa u svemu tome. Na putu nam je Slieszky dom (1.670 m), smešten kraj lepog jezera, odakle se ujedno ide na Gerlachovsky štít, koji je preko puta doline i vrha koji nam je ovaj put cilj. Oblaci se začas navuku, dune vetar koji ih nese, pa delom rastera, pošto puste kišu i sitan

grad. Srećom to su samo naleti. Ipak se vidici otvaraju i nismo uskraćeni u pogledima. Čak se na vremenske uslove ne možemo žaliti, jer su omogućili da se bez neprijatnosti krećemo, sve do vrha, kao i nazad.

Bilo je to podsećanje na penjanje Gerahovskog štita, koji je tu na dohvat ruke, preko puta, na momente sam vrh u magli. Brojne staze su markirane, jasno obeležene, oklinčane i sajlama ili lancima obezbeđene, tako da je planinarenje ovde profesionalno omogućeno.

Vychodna Vysoka je vrh koji je zadovoljio naše planinarske prohteve. Ostaci snega nisu sprečili da se nađemo na vršku, gde smo jedva stali. Stene i grebeni su svuda okolo. Odmor, okrepljenje, slikanje. Osmatranje okoline, grebena i vršaka koje na momente zaklone pramenovi oblaka. Valja se lagano i oprezno vratiti, zbog pokretnog kamenja, u par navrata snežnih pramenova na stazi, mokrih stena i sajli. Sledi okrepljenje u domu koji je na putu, pa silazak stazom kroz šumu kojom je prošao tajfun pijav-

ice. Priroda je ovde sveža, severnije je i sunce je prijatnije, a zelenilo šuma i livada svud je okolo, ostavljajući utisak potpune urednosti, skladnosti.

Ladovy štit je naš pravac idućeg dana, ali ne do samog vrha, koji ostaje za neku drugu priliku. Idemo do doma Zamkovskeho chata (1.475 m), zatim doma Teryho chata (2.015 m), nastavljamo penjanje do snežne doline pred prevojem pod samim vrhovima. Grupa koja se sprema za Mon Blan tu je vežbala potrebne tehnike. Penjanje samog vrha nije bilo moguće, a očito za ovaj vrh i Gerlahovski štit ne treba dolaziti pre sredine ili čak kraja leta, kada nema ostataka snega.

Jedna lisica je tu kraj staze, navikla na planinare, spremna da iz Veljinih ruku prihvati sendvič, pobegne, sakrije se i pojede dobijeni obrok, pa se vrati da traži sledeći. Divlje životinje i nisu divlje, tamo gde je čovek prema njima pitom. One to osećaju i vraćaju pravom merom, što je za posetioca poseban doživljaj planine. ■

PLANINOM

knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

E-mail:

tdelibasic@ptt.rs

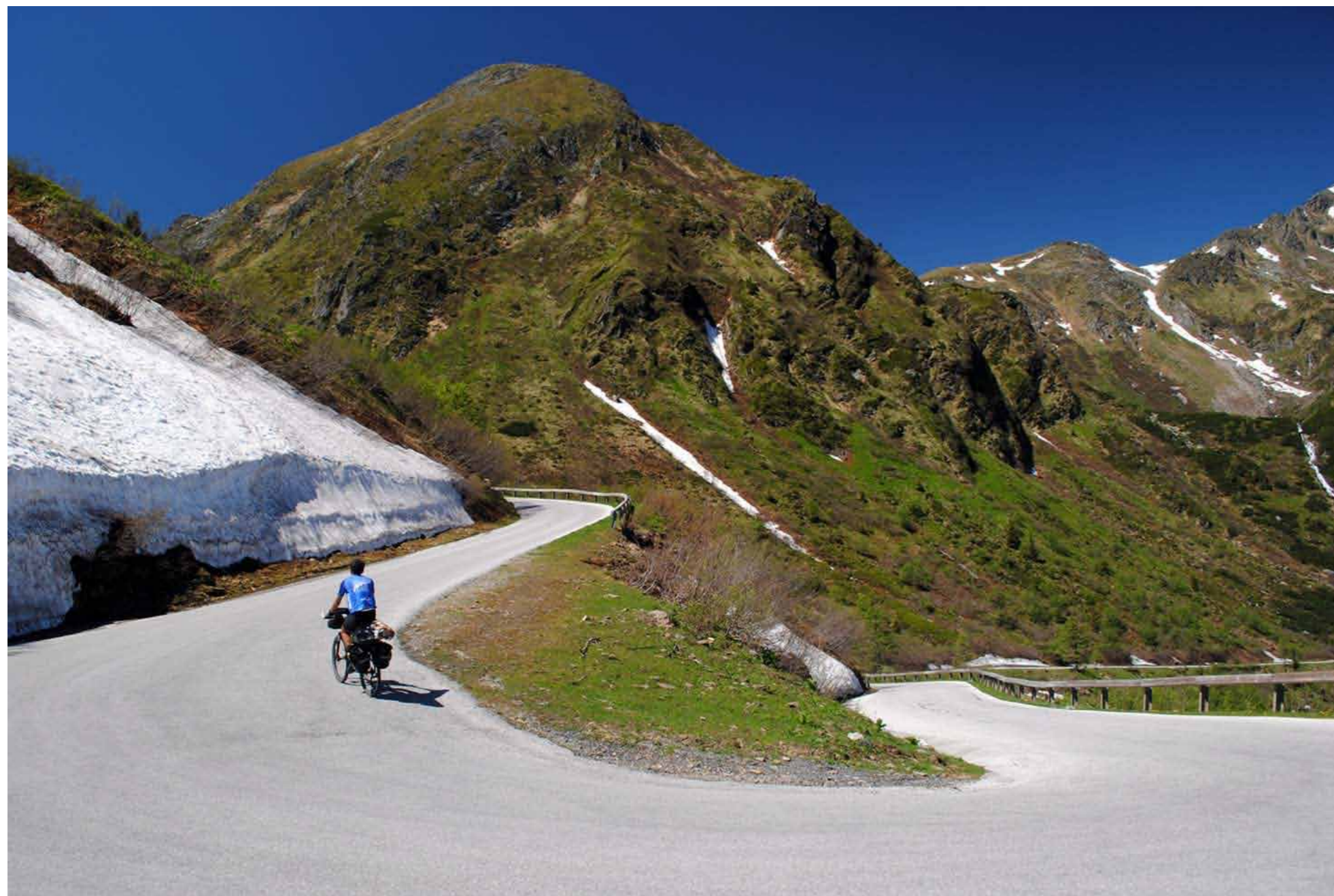
Telefon autora:

+381(0)64-245-22-37

Sedla Niskog Tauerna

Austrijski masiv *Niedere Tauern, iliti Niski Tauern, u senci je 1.000 m viših i mnogo poznatijih planina Hohen Tauerna...*

Niedere Tauern, iliti Niski Tauern, u senci je 1.000 m viših i mnogo poznatijih planina Hohen Tauerna. Upravo ta njegova zapostavljenost nas privlači, te planiramo jedan krug biciklim preko najviših prevoja ovog masiva. Kao glavni cilj biramo upravo najviše sedlo - Sölkpass, na visini 1.788 m, koje je deo sezonskog putića koji povezuje dolinu reke Mure na jugu i dolinu reke Ens severno od masiva Niedere Tauern. Put se otvara tokom maja ili juna, kada se povuku snegovi, a uglavnom ga koriste turisti do kraja oktobra, to jest prvog većeg snega.

Mesto Knittelfeld na oko 650 m visine u dolini Mure je naša polazna tačka. Sporednim putićem koji vodi na severozapad lagano dobijamo na visini. U mestašcu Ingering II skrećemo na putić ka jezeru Ingeringsee. Tokom narednih desetak kilometara savladavamo još 300 m visine, te tako dostižemo 1.220 m visine gde je u dubokoj šumi smešteno ovo

jezero. Interesatno da osim nekoliko klupa na obali, u blizini nema nikakvih vikendica, niti restorana, niti bilo kakve druge infrastrukture. Pravimo krug oko jezera, a zatim se zasluženim desetokilometarskim spustem vraćamo do seoceta Ingering II i nastavljamo putićem uzbrdo ka seocetu Gaal. Automape (kao i google mapa) ovaj put od sela Gaal nadalje crtaju najtanjom mogućom vijugavom linijom, tako da smo znatiželjni kako će to sve da izgleda. Vijugavu liniju sa mape identifikujemo sa oštrim i strmim serpentinama u realnosti. Ovaj petak je prilično topao, ali ni ne sanjamo da će subota biti još ekstremnija. Dobrano smo se oznojali izašavši ponovo na visinu oko 1.250 m misleći da je to to, to jest da će sada uslediti zasluženi spust. Nekoliko stotina metara put je ravan, a zatim se menja u kvalitetan makadam i ponovo kreće uvis. Iznenađeni ovakvim obrtom nastavljamo dalje da se znojimo. Na putu osim nas nema

žive duše, lagano se bliži veče i potrebno je misliti o mestu za šator. Mislili smo da ćemo ovaj dan daleko dalje dogurati, ali nije loša ni ideja da podignemo šator na sedlu (koje još uvek ne znamo koliko je visoko). Pred smiraj dana izlazimo na sedlo Sommermörl na visini 1.644 m. Od sedla vodi šumski putić na zašumljeni vrh brdašca - idealno mesto za šator. Noć je bila sveža, mada ne kao što bi čovek očekivao na visini 1.670 m.

Ujutru ne žurimo sa ustajanjem. Najpre uživamo u više nego zasluženom spustu do alpskog mestašca St. Oswald na oko 900 m visine. Posle kratke pauze za snabdevanje u lokalnoj pekari (skupo i izvrsno pecivo!) nastavljamo nešto prometnijim putem ka severu. U vreme ručka izlazimo na sedlo Triebenerpass 1.272 m, tražimo hlad i tamanimo rezerve hrane iz bisaga. Interesatno da sledeće mestašce na koje nailazimo nosi ime Hohentauren - dakle mesto Visoki Tauern se

nalazi u masivu Niski Tauern. Posle njega sledi spust do gradića Trieben koji se nalazi u dolini reke Enns. Popodne nas čeka vožnja ovom dolinom sporednim putićima i biciklističkim stazama preko grada Liezen sve do mestašca Stein an der Enns. Tokom ovih 55 dolinskih kilometara smo imali sreću koja se biciklistima ne dešava tako često - vetar nam je duvao u leđa. Ekstremno je toplo, 33 u hladu. Nažalost, hlad nema mnogo, a kako se krećemo u smeru vetra - vazduh se ni ne oseća. Od spomenutog mestašca Stein se odvaja put ka jugu. Upravo taj put je naš glavni cilj, jer vodi preko prevoja Sölkpass. Do prevoja nas deli 1.100 m visinske razlike, a do noći svega par sati. Jasno nam je da ćemo na sedlo izaći tek sledećeg dana, ali trudimo se, ipak, da sada savladamo što veći deo ovog uspona. Zastajemo pored brane jednog akumulacionog jezera i čitamo informacije i hidroenergiji koja se krije u ovoj planini. Doslovno u planini!

Naime, kroz okolne planine je prokopano nekoliko kanala (dugačkih i po nekoliko kilometara) kojima se dovodi voda u ovo jezero, tako da se kasnije sva ta voda zajedno „obrađuje“ na turbinama elektrane. Put vodi obalom ovog jezera, tako da se kratko odmaramo od uspona. Tokom večeri, temperatura konačno pada na podnošljivih 27, ali je već vreme za traženje konačista. Ovaj put, mesto za šator smo našli u šumarku pored potoka iz kojeg kasnije nastaje reka pregrađena pomenutom branom.

Spavamo kao zaklani, jer 116 km sa natovarenim biciklima po vrelom danu je učinilo svoje. Ustajemo nešto pre devet i nastavljamo sa usponom. Primetno je življe nego prethodno veče. Put okupiraju brojni motori i auta turista koji su željni vožnje alpskim predelima. Ipak, nađe se i po koji biciklista. Većinom su to meštani na trkačkim biciklima koji samo prozuje dole ili nas preteknu na putu ka sedlu, međutim u par navrata srećemo i kolege sa biciklima opterećenim bisagama. Jedan par koji vozi put Venecije prepoznamo, sreli smo ih prethodno veče. Zanoćili su nešto pre nas, ali su i jutros ustali pre nas - tako da smo ponovo svi na okupu. Uspon je sve oštrij kako se primičemo sedlu, a priroda je atraktivnija.

Oko podne smo konačno na visini 1.788 m kraj kapele podignute u isto vreme kad i ovaj put (sedamdesetih godina dvadesetog veka) posvećen Erzherzog Johannu. Spust je bio kratak i strm, nažalost. Sati penjanja u znoju su se istopili u samo petnaestak minuta. Ponovo smo u dolini, zdravo je podne i sada tek shvatamo da na sedlu i nije bila tako strašna vrućina. U dolini je nepodnošljivo, nikako mi nije jasno da ovde u podnožju Alpa može biti tako vruće. Dolazimo do seoceta St. Peter, a onda

neočekivano sledi mini sedlo, oko 250 m visinske razlike koji su nam najteže pali u toku celog našeg puta. Zahvalni smo za svaki, i najmanji hlad pored puta. Posle tog svetopetrovskog sedla, na visini 1.100 m, sledi deonica za uživanje. Više-manje to je lagani spust sporednim putevima uz fine vidike na Alpe.

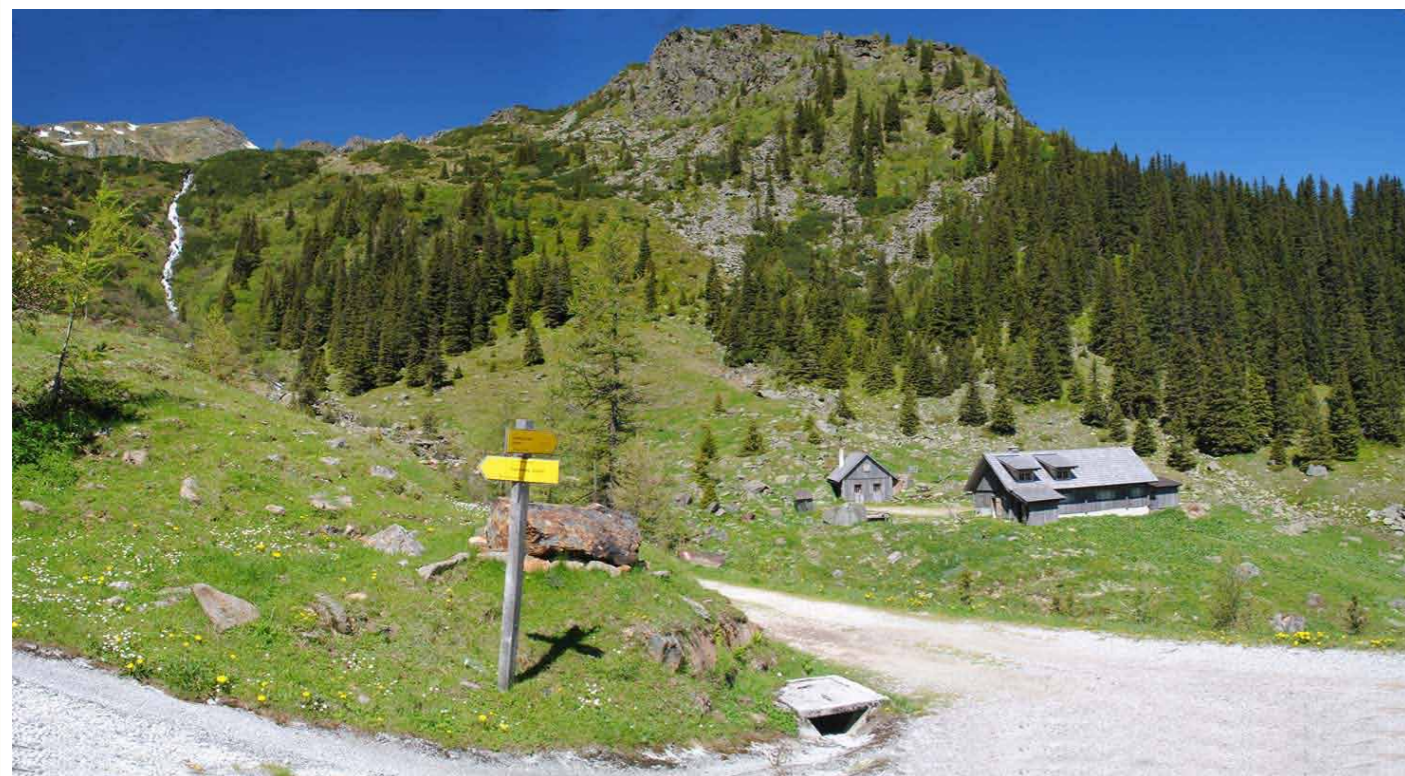
U dolini Mure nas čeka veći magistralni put pa sam pomalo brinuo kako ćemo njime (već smo pomalo razmaženi pedalajući sporednim putevima gde nema saobraćaja), međutim Austrijanci nas prijatno iznenađuju biciklističkom stazom Murradweg.

Pratimo stazu pored reke Mure narednih pedesetak kilometara, pa iako vrluda levo-desno, gore-dole po padinama, zadovoljni smo jer nemamo kontakta sa autima. Ono što nas je ipak najviše oduševilo u ovoj dolini su sjajne česme pored puta, to jest biciklističke staze. Obično su to korita u koje curi voda iz drvene konstrukcije, a sve to ukrašeno cvećem. Kad je dosta vode, nema vrućine! Polivali smo se vodom, čak

bi smo i glavu zagnjurili u vodu kako bi narednih petnaestak minuta bili oslobođeni vrućine... Staza nas vodi kroz gradić Judenburg, a kasno popodne nalazimo i auto koji ostavljen u Knittelfeldu. Krug je zaokružen, 267 km sa oko 4.000 m visinske razlike je za nama. Alpi nikad ne razočaraju, planinskih prevoja imaju nebrojeno, još ćemo im se vraćati!

NENAD JOVANOVIĆ

Staroplaninski maraton 2014.

*U Srbiji je upravo održan najteži
brdski maraton na Balkanu za
trkače i bicikliste na Staroj planini...*

U Srbiji je upravo održan najteži brdski maraton na Balkanu za trkače i bicikliste na Staroj pladini. Na području opština Pirot i Knjaževac, u poprilično lošim vremenskim uslovima i na surovom terenu. Takmičenje je okupilo preko 120 učesnika iz šest zemalja. U trčanju su bile tri trke, na 36, 73 i 122 km a biciklisti su imali format od 24 h vožnje bez prestanka.

U trčanju na 36 km sa 1.600 mnv uspona je pobedio Nenad Živković sa vremenom 3 h i 30 minuta, drugi je stigao Željko Čorić, a treći Nikola Milanović. U ženskoj konkurenciji prvo mesto odnosi Biljana Tadić,

drugo mesto uzima Sonja Stojanović a treće Kristina Bugarški. Na distanci od 73 km pobeđu je odneo Miodrag Miljković sa vremenom 10 h i 39 minuta, samo minut iza njega stiže Nikola Perać, a kao treći se upisuje Žarko Čulibrk. U ženskoj konkurenciji Gordana Horvat pobeđuje a odmah iza nje stiže Radmila Krgović iz Crne Gore. Koliko je staza bila teška govori podatak da zbog odustajanja nismo imali treću damu na postolju.

Na najdužoj distanci od 122 km Bojan Dulejan pobeđuje sa vremenom 19 h i 15 minuta a samo 30 sekundi iza njega stiže Vlada Panić a zatim Jovica

Jovančev iz Makedonije sa 39 minuta zaostatka. U ženskoj konkurenciji Tanja Stojanovski pobeđuje sa vremenom 23 h i 43 minuta, druga na cilj stiže Jelena Filipović a za njom i Veronika Dolgoš iz Mađarske. Spartanski naponi i jako nezgodan teren za sve takmičare ali i osvajanje zvaničnih bodova za najveću trku na svetu i brdski maraton oko Mont Blana. Trka na 73 km je nosila dva boda, a ona na 122 km tri boda za „Ultra trail Mont Blanc“.

Kad je u pitanju brdski biciklizam koji se odvijao na drugim stazama, Milan Nešić pobeđuje sa fantastičnim rezultatom od 192 km sa 8.400 mnv uspona za 24h, drugo mesto zauzima prošlogodišnji pobednik Aleksandar Đurović koji je imao peh sa povredom pred kraj trke, a treće mesto zauzima Nenad Mojsilović. Najzanimljivije je da, gledajući apsolutnu kategoriju (vremena na stazi), treće mesto u stvari ima Damir Andrić iz hobi kategorije, koji je

prošao krug više od Nenada Mojsilovića iz expert kategorije gde su bili Nešić i Đurović. Samim tim, Andrić odnosi pobeđu u hobi klasi a iza njega ostaju Borislav Vulović i Damir Šitkovac.

Jaka konkurencija, teška trka sa dosta odustajanja, prelepa netaknuta priroda i pravi izazov za ljubitelje prirode i trka izdržljivosti gde možete do kraja testirati svoje psiho-fizičke sposobnosti i spremiti se za najteže trke širom planete Zemlje. Zahvaljujemo se svima koji su učestvovali a posebno opštini Piro, Sportskom centru Piro, TO Knjaževac, planinarskim klubovima „Vidlič“ i „Železničar“ iz Niša, TO Piro, Herbalife-u, Hotelu Falkenštajner, planinarima iz Knjaževca, volonterima i stanovnicima sela Dojkinci gde je bio start i cilj trke. Vidimo se dogodine na istom mestu od 5 do 7. juna.

UDRUŽENJE FRISTAJLERA
SAVEZ EXTREMNIH SPORTOVA SRBIJE

Spasilačka oprema

Spasioci Gorske službe spasavanja Srbije se tokom svojih akcija bave raznim planinskim aktivnostima, u najrazličitijim uslovima i na svim tipovima terena. Za tako širok dijapazon okolnosti spasioci moraju biti opremljeni vrlo svrsishodnom, kvalitetnom i najpre specifičnom opremom.

Priprema spasilačke akcije – sortiranje opreme

PREPORUKA SPASILACA: Kad god se bavite planinskim aktivnostima, trudite se da opremu izaberete na pravi način, posebno onu ličnu - odeću i obuću. Najbitniji princip u optimizaciji odeće i obuće je da u svakom trenutku morate ostati suvi. U planini nikada ne smemo biti mokri, jer voda odvodi toplotu našeg tela mnogo brže nego vazduh. Zato uvek moramo voditi računa da pravilnim izborom odeće u svakom trenutku izbegnemo znojenje sa jedne strane i natanje odeće kišom ili snegom sa druge strane. U tome nam pomaže slojeviti princip oblačenja, koji nam omogućava da u svakom trenutku doziramo količinu odeće i time izbegnemo pregrevanje organizma. Potpuno je normalno i poželjno da u toku hoda, penjanja na vrh ili bilo koje druge aktivnosti više puta skidate ili dodajete po sloj odeće kako biste ostali suvi. Uvek

je bolje istrošiti minut vremena i prilagoditi odeću, nego da hodate mokri i rizikujete prehladu, ili još gore hipotermiju kada zahladni. Svi planinari su tokom svojih izleta videli članove GSS Srbije, koji uvek ponosno nose spasilačke rance. Ono što ovaj ranac čini specifičnim, sem amblema službe, jeste i njegov formacijski sadržaj, koji je uvek isti, bez obzira na to koji ga spasilac nosi. Najveći deo unutrašnjosti čini oprema za pružanje prve pomoći. Kako je jedan od prvih principa prilikom pružanja prve pomoći da spasilac u svakom trenutku mora voditi računa o svom zdravlju i bezbednosti, u najdostupnijem delu ranca se nalaze hiruške rukavice, koje spasilac stavlja na ruke pre početka pružanja prve pomoći. Za imobilizaciju povređenih delova tela unesrećenih lica spasioci koriste pneumatske udlage - naduvajuće kalupe za ruke i noge koji služe da zadrže anatomski oblik povređenih udova. Takođe, u istu svrhu se koriste i Kramerove šine, koje imaju mogućnost da se savijaju i poprime oblik povređenog dela tela. Sem imobilizacionih sredstava, spasilački ranac sadrži i velike količine zavojnog materijala kojima spasioci saniraju teža i blaža krvarenja, posekotine i slične povrede. Za najnesrećnije slučajeve reanimacije u rancu se nalazi i ambu-balon kojim se uduvava vazduh u pluća unesrećenog tokom oživljavanja. Niz bitnih delova opreme poput makazica, flastera, peroreza, upaljača i dodatnog specifičnog medicinskog materijala zaokružuje inventar spasilačkog ranca.

Spasioci u opštim planinarskim uslovima

- jedan nosi formacijsko nosilo UT2000, dok drugi nosi spasilački ranac

Međutim, kada je prva pomoć pružena, završen je tek prvi deo spašavanja. Najduži, a često i najteži deo predstavlja evakuacija unesrećenog na sigurno mesto, koja se u opštim planinarskim uslovima izvodi formacijskim nosilom UT2000. Ovo standardno nosilo je vrlo lagano za nošenje zbog svoje modularnosti, i pruža mogućnost transporta u skoro svim situacijama - na zahtevnom terenu ga četiri ili više spasioca nose, dok je na većini planinarskih staza moguće montirati točak koji u mnogome olakšava evakuaciju.

Telefoni gorske službe spasavanja u regionu
SVI NA JEDNOM MESTU

Transport unesrećenog nosilom UT2000 u tehničkom spasavanju u vertikalnim uslovima

Na svim skijalištima u Srbiji, skijašima i borderima sigurnost ulivaju spasioci Gorske službe spasavanja koji dežuraju i patroliraju na Kopaoniku, Staroj planini i Zlatiboru. Iako je sadržaj spasilačkog ranca uvek isti, za transport na uređenim ski terenima se koristi spasilački čamac – nosilo koje podseća na sanke, koje spasilac skijaš vuče za sobom, a koje se takođe može montirati na motorne sanke.

Na žičari

Za razliku od ostalih tehničkih spasavanja, u evakuaciji žičare se koristi i neka specifična oprema - „kuka” i vinč.

Iako se na našim ski terenima ne dešavaju često lavine, one nisu isključene i zapravo su češće nego što se veruje. Tokom velikih snežnih padavina u februaru 2012. godine, velika lavina je zahvatila deo Kopaonika oko Bele reke, i obušila se preko same ski staze. Od ove sezone, spasioci na raspolaganju imaju i Recco sistem,

koji je rasprostranjen širom sveta. Verovatno ste primetili na svojim jaknama i cipelama male pločice na kojima piše Recco - ovo su zapravo pasivni reflektori, koji odbijaju signal koji šalju Recco primopredajnici. Primopredajnicima upravljaju spasioci, i na ovaj način lako dolaze do tačne lokacije zatrpanog skijaša.

Svaki spasilac GSS-a na skijalištu uvek patrolira sa spasilačkim rancem

Jedna od najvećih intervencija koje spasioci mogu imati na skijalištu je evakuacija žičare. U slučaju potpunog prestanka rada instalacije žičare, svi raspoloživi spasioci se povlače sa svojih regiona i dolaze na mesto evakuacije gde ih čeka evakuacioni komplet - set tehničke instalacije uz pomoć koje se spasilac kreće po sajli žičare i evakuše skijaše i bordere.

Spasilac Gorske službe spasavanja sa Recco R9 primpredajnikom

Najviše opreme i najveće znanje u njenom korišćenju potrebno je u akcijama spasavanja u vertikalnim uslovima.

PREPORUKA SPASILACA: Bez obzira kojim planinskim sportom se bavite, trebalo bi da sa sobom uvek nosite lični set za prvu pomoć. On treba da sadrži nekoliko pakovanja sterilne gaze, po par od svake veličine „kaliko“ zavoja, flaster, nož sa malim sečivom i par hiruških rukavica (kad god pružate pomoć drugom licu, uvek vodite računa o svojoj bezbednosti i zdravlju). Praksa je pokazala da se najveći broj povređenih uživaoca planinskih sportova spasi samospasavanjem i drugarskim spasavanjem, dok tek u teškim ili katastrofalnim situacijama dolazi do organizovanih spasilačkih akcija. Uživajte u planini i budite bezbedni. Spasioci Gorske službe spasavanja Srbije su kvalitetno obučeni, stalno u treningu i iskusni momci

koji svoje znanje, veštine i tehnike upražnjavaju u svakoj akciji spasavanja. Iako su ove vrline glavni aduti spasioca, oprema ipak predstavlja bitan faktor, posebno u tehničkim spasavanjima, i stoga se pažljivo bira, koristi i održava. Sva oprema Gorske službe spasavanja se čuva u magacinu i zadužuje pred akciju. Svaki spasilac je dužan da o opremi brine, kao i da je u ispravnom stanju razduži nakon uspešno završene akcije. Takođe, svaki spasilac se isto ovako ophodi i prema svojoj, ličnoj

Mnogo kompleksniji sistem čine biperi, druga vrsta primopredajnika, koje nose planinari, penjači i skijaši koji se kreću snežnim terenima na planinama. U slučaju lavine, spasioci koriste iste te bipere, kao i lavinske sonde kako bi locirali unesrećene ljude u lavinama, i pristupili iskopavanju uz pomoć specijalnih laganih lopata. Svakako najzahtevniji i najteži vid spasavanja čine tehnička spasavanja iz stene i jame. Veliki broj spasioca Gorske službe spasavanja čine i penjači, alpinisti i speleolozi. Unutar službe, oni prolaze kroz specijalističke obuke na kojima uče tehnike spasavanja u vertikalnim uslovima. Oprema koja se koristi u ovim akcijama sadrži tehničke elemente koji se inače koriste u penjanju i speleologiji na primer dinamička i statička užad, karabineri, sprave za spuštanje i penjanje itd.

opremi, što je i preporuka za sve ljubitelje prirode i uživaoce svih planinskih aktivnosti.

AUTOR TEKSTA: BRANKO PAJIĆ,
GSS SRBIJE
FOTO: DIMITRIJE OSTOJIĆ,
GSS SRBIJE

Постани спасилац!

Горска служба спасавања Србије

Пријаве и тестирање у септембру у градовима широм Србије

Додатне информације: www.gss.rs/kurs

BORNEO avantura

Ako ste gledali čuveni film „Avatar” sigurno ste poželili da posetite planetu Pandoru na kojoj se odvija radnja filma. Pošto je to mesto izmišljeno, pretpostavljam da je autora inspirisala Priroda sa ostrva Borneo koje srećom postoji na našoj divnoj planeti.

Borneo je treće po veličini ostrvo na svetu, a najveće u Aziji. Ostrvo dele tri države: Brunei, Malezija i Indonezija. Mi smo bili na malezijskom delu ostrva gde se nalazi i najviši vrh Mt. Kinabalu (4.095 m). Kako izgleda hodanje kroz šumu koja je najstarija kišna šuma na planeti? Nestvarno. Svakog trenutka očekivao sam da ugledam Avatara u ogromnim krošnjama drveća ili u najmanju ruku da čujem Tarzana kako doziva životinje.

U jednoj avanturi doživeli smo sve što na Borneu postoji: Penjanje na Mt. Kinabalu (4.095 m) najviši vrh u jugoistočnoj Aziji, rafting u nabujaloj planinskoj

reci, penjanje na „top rope”, vožnju MTB kroz džunglu, obilazak autentičnih plemena i na kraju - dvodnevno ronjenje u najatraktivnijem moru na svetu. Tokom avanture na Borneu imali smo priliku da vidimo i hranimo orangutane u njihovom prirodnom staništu.

BILJNI I ŽIVOTINJSKI SVET veoma je raznovrstan što je nesumnjivo ovu avanturu dodatno učinilo posebnom. Sa vrha Mt. Kinabalu u jutarnjim satima vide se čak i udaljeni Filipini, pa i dalje. Mi smo sve vreme boravili na teritoriji države Sabah, koja je jedna od 13 malezijskih država i nalazi se na ostrvu Borneo. Kota Kinabalu je glavni grad ove države i bio je naša baza za sve ak-

tivnosti na ostrvu.

Ronjenje se odvija u Tunku Abdul Rahman Nacionalnom parku koji se nalazi na pet ostrva udaljenih samo 30 minuta vožnje čamcem od Kota Kinabalu. Borneo se nalazi na samom ekvatoru i tokom cele godine u popodnevnom satima pada kiša, ali se u toku noći izvedri i pre podne je vidljivost odlična.

AVANTURA POČINJE vožnjom MTB od Kota Kinabalu. Vozi se kroz džunglu zemljanim putem sve do Kota Belud. To je otprilike 60 km lagane vožnje tokom koje slušate ptice i krike drugih životinja. Vlažnost je velika ali se posle par sati nekako naviknete na ovu situaciju. Sledeći dan vozi se od Kota Belud do Langkon kroz lokalna sela opet oko 60 km. Tokom ove vožnje imali smo priliku da se po selima upoznamo sa običajima plemenskih zajednica koje naseljavaju ovo područje. Ljudi su nasmejani i spremni na komunikaciju. Nude vam kojekakve suvenire i čude se ljudima koji voze bicikl u ovoj nedodžiji. Noćili smo u jednom malom pristojnom hotelu koji više liči na etno selo nego na hotel.

Sutradan smo nastavili dalje i posle pet sati vožnje stigli smo u Poring Hot Springs gde se nalazi pet termalnih izvora (49 – 60°C). Prvo smo svratili do sela Nabalu a zatim krenuti u avanturu šetanja po krošnji drveća (canopy walkway) na 30 m iznad tla. Imali smo priliku da upoznamo najraznovrsniji biljni i životinjski svet, zato je fotoaparatus obavezan rekvizit na ovom putovanju. Nakon toga otišli smo do termalnih izvora gde u toplim bazenima uživali u pogledu na uređen cvetni vrt. Posle ručka obišli smo zaštićenu zonu u kojoj raste

preko 1.500 vrsta orhideja, 4.500 zaštićenih biljnih vrsta od kojih 77 raste samo na tom prostoru i nigde više. U parku takođe živi 289 vrsta ptica i 290 vrsta leptira. Na kraju dana odvezli smo se do Kinabalu Park hotela gde smo i prenoćili.

SLEDEĆE JUTRO nas je obradovao prelep pogled na Mt. Kinabalu. Stene izranjaju iz beskrajnog zelenila. Posle kratke vožnje do Kinabalu parka i pakovanja opreme krenuli smo na uspon ka vrhu Mt. Kinabalu (4.095 m). Prethodno smo se registrovali na ulasku u park kod Timpohon gate. Prolazimo kroz različite zone vegetacije i uživamo u pogledu. Nakon pet sati hoda dolazimo do planinske kuće Laban rata na visini od 3.297 m. Sobe su pristojne a hrana još bolja. Uživamo u pogledu na dolinu i nepregledne šume koje se kao tepih prostiru

unedogled pred nama. Ovde srećemo ljude iz čitavog sveta mada ih najviše ima iz Azije. Veselo društvo je uvek spremno na razgovor, ali se neki ranije povlače u sobe na spavanje jer se na vrh kreće oko dva sata ujutru.

Planinari kreću na završni uspon na Mt. Kinabalu (4.095 m) kako bi posmatrali izlazak sunca na vrhu. U početku se penje uređenom stazom pod čeonim lampama a u svitanje se izlazi na stenoviti deo planine. Uživanje u nesvakidašnjem pogledu. Senka našeg vrha se ocrta dole na krošnjama drveća u džungli. Ovde je dosta suvlji vazduh pa se lakše krećemo. Na vrhu je toliko lepo da ljudi samo sede i gledaju u daljinu. Teško ih je pokrenuti a povratak do podnožja je dug. Nekako krećemo put doline i uglavnom svi u tišini hodamo ispunjeni nekim čudnim zadovoljstvom. Sišli smo u Laban rata na doručak a onda posle pakovanja opreme nastavili smo silazak do Kinabalu parka (Timpohon gate) gde uzimamo naše sertifikate o usponu na vrh. Poprilično umorni ali zadovoljni, truckali smo se jedno

dva sata u džipovima sve do Kota Kinabalu. Konačno dobar tuš i odmor na terasi sa pogledom na more. **NAREDNOG DANA** avantura se nastavlja bez predaha. Čekao nas je rafting na reci Padas. Kažu nam kada smo već prevalili toliki put iz Evrope obavezno moramo otići na ovaj rafting. Do početne tačke vozimo se železnicom koja je izgrađena u 19. veku. Meni je ovo već bio neviđen doživljaj. Spust počinje od sela Pangi koje naseljava Murat pleme u prošlosti poznato kao lovci na glave. Dok smo se oblačili u nepromoćiva odela i uzimali ostalu opremu, pripadnici plemena su nas radozno posmatrali. Neko se nasmejavao i rekao: „Hajde da požurimo, ne bih da završim u loncu kod ovih drugara“. Rafting traje 23 km sa sedam vodopada (težina III/IV). Nije nam baš bilo svejedno. Na nekim vodopadima malo je falilo da poispadamo iz čamca ali se na kreju sve dobro završilo. Na pola puta stali smo da ručamo u Prirodi, pa smo kasnije nastavili spust sa čamcima. Uveče u Kota Kinabalu su se prepričavale situacije koje smo imali na raftingu. Adrenalin je još radio...

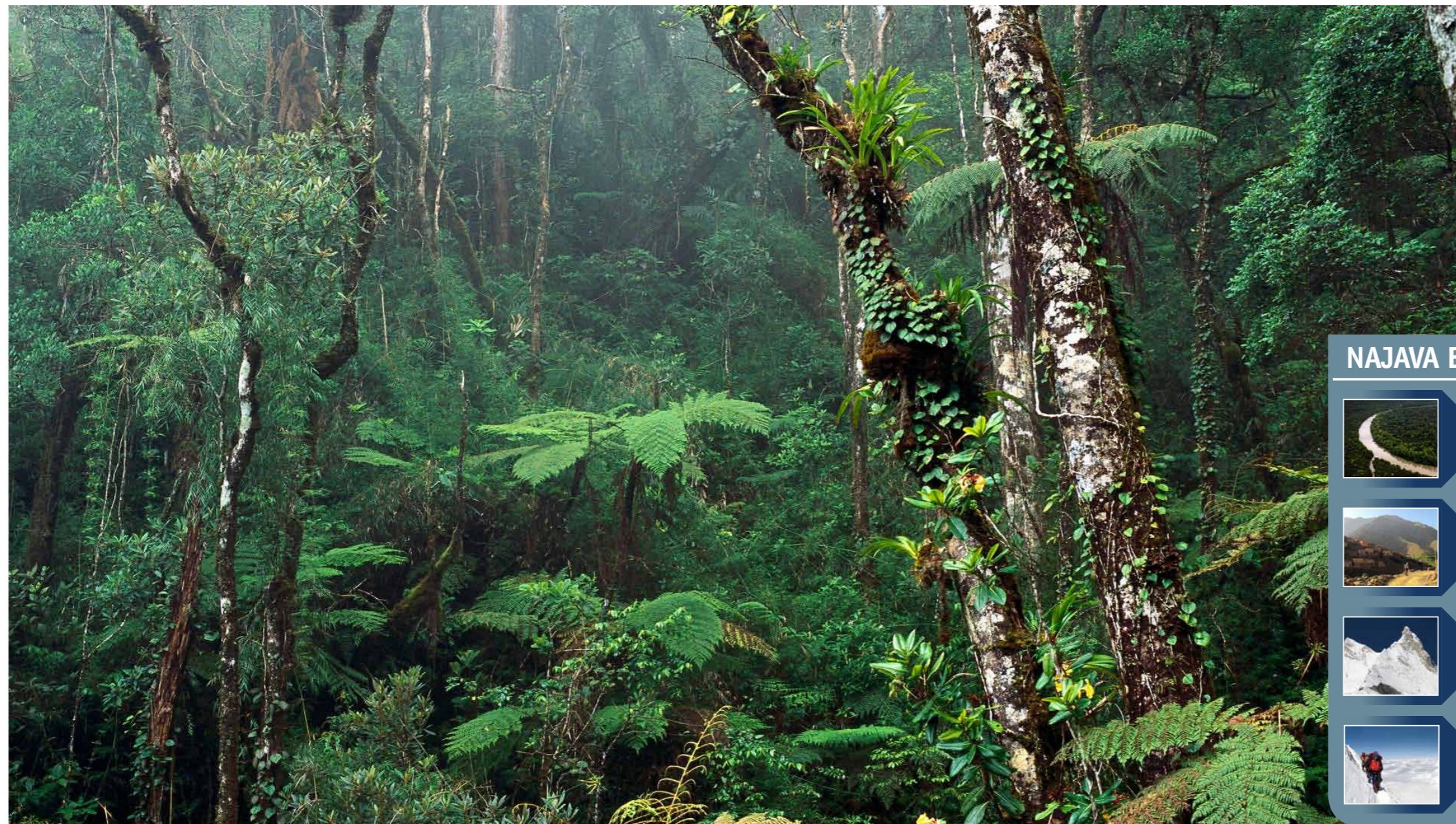
U NAREDNA DVA DANA obišli smo Rasa Ria Resort i Mari Mari. Po dolasku u Rasa Ria videli smo video prezentaciju o životu orangutana na ostrvu Borneo. Imali smo priliku da bolje upoznamo najveću životinju koja živi na drveću a koja spada među najinteligent-

nije primete. Videli smo kako prave gnezda u kojima spavaju, a neki su uspeli čak i lično da ih hrane. Sa druge strane Mari Mari je možda najbolje mesto gde se može upoznati tradicija i kultura plemena koje žive na ostrvu Borneo. Boraveći u selu, upoznali smo njihov način života, način na koji grade kuće, kako spremaju hranu, način lova i ostale veštine neophodne za život u džungli. Tu žive plemena: Bajau, Lundayeh, Murut, Rungus i Dusun. Videli smo specifičan način paljenja vatre uz pomoć bambusa, a posebno interesantan je način pravljenja tetovaža i njihov simbolizam. Nisam baš sve najbolje razumeo, ali su crteži veoma interesantni. Boravak u ovim selima je svojevrsno putovanje kroz prošlost a tako je najbolje doživeti ukuse, mirise, zvukove i osetiti jedinstvenost ovog ostrva.

NA KRAJU OVE NAŠE AVANTURE bili smo na ronjenju u toplom moru. Prevezli su nas malim brodom do Tunku Abdul Rahman parka. Smestili smo se u ronilačkom kampu na samoj plaži. Ovo je mesto na kojem poželite da ostanete zauvek. Mir i tišina, predivni zalasci sunca i hrana direktno iz mora, plus dva zarona dnevno sa instruktorima na spektakularnim lokacijama. Na hiljade raznobojnih riba, različitih koralja i radoznalih kornjača sa mota oko vas dok istražujete more oko ostrva. Ljudi koji ovde rade su vrhunski profesionalci tako da smo bili potpuno opušteni. Noćili smo u njihovom kampu, a onda sledeći dan otišli na susedno ostrvo i novu lokaciju za ronjenje. Taman kada su se svi privikli i primili na ronjenje krenuli smo nazad u Kota Kinabalu.

U povratku imali smo jedno noćenje u Singapuru i priliku da obiđemo ovaj grad iz budućnosti. Ovde su neki tek došli sebi jer su shvatili šta su sve doživeli na Borneu u tako kratkom vremenskom periodu. Nadam se da su bar malo upoznali sebe i da će im ova avantura doneti više hrabrosti u svakodnevnom životu. ■

NAJAVA EKSPEDICIJA EXTREME SUMMIT TEAM-A

Borneo avantura

Penjanje, MTB, rafting, ronjenje u jednoj avanturi!

Trajanje: 12 dana

Polazak: 18. 08. 2014.

Veliki Atlas 2014.

Istraživanje planina Severne Afrike Maroko

Trajanje: 10 dana

Polazak: 06. 09. 2014.

Island Peak expedition 2014.

Uspen na Island Peak (6.189m) - Nepal

Trajanje: 22 Dana

Polazak: 10. 10. 2014.

Ama Dablam Expedition 2014.

Uspen na Ama Dablam (6.856m), Nepal

Trajanje: 30 dana

Polazak: 25. 10. - 25. 11. 2014.

Spasavanje STANIŠTA

*Svetski fond za zaštitu divljih životinja
izvojevao je više pobjeda za nas
i našu planetu...*

Zaustavljena naftna istraživanja u najstarijem afričkom Nacionalnom parku Virunga

Britanska naftna kompanija Soco International će obustaviti svoje aktivnosti u najstarijem afričkom nacionalnom parku, kao i u svim ostalim područjima sa UNES-

CO liste svetske kulturne baštine. WWF – Svetski fond za prirodu već duže vreme sprovodi kampanju kako bi Virunga Nacionalni park u Demokratskoj Republici Kongo bio

pošteđen od ovih kontroverznih naftnih istraživanja.

„Današnji dan je pobeda za našu planetu, ali i za nas. Ovaj uspeh rezultat je uspešnog rada vlade, aktivista Demokratske Republike Kongo i pristalica širom sveta koji su se ujedinili kako bi uništavanje Virunge bilo sprečeno“, izjavio je 11. 6. Marko Lambertini, generalni direktor WWF-a. „Sada je vreme da vlada Demokratske Republike Kongo potvrdi svoju odlučnost i zaštititi izuzetne vrednosti Virunge tako što će, po zahtevu UNESCO-a, zaustaviti sve naftne koncesije u parku“.

U oktobru 2013. godine, WWF je podneo tužbu protiv kompanije Soco jer nije poslovala u skladu sa OECD-ovim Smernicama za multinacionalne kompanije. Odluka kompanije da reši ovaj problem usledila je nakon procesa medijacije između dve strane.

Soco će se povući iz Virunge nakon što privede kraju svoje opera-

Kontakt info

Dodatne informacije potražite na sledećim adresama:

www.panda.org/Serbia FB: i
www.facebook.com/WWFSerbia
TW: twitter.com/WWFinSerbia
WWF Dunavsko-karpatški program u Srbiji:
www.panda.org/serbia

tivne aktivnosti, što podrazumeva i seizmička testiranja u Edvardovom jezeru. Kompanija se obavezala da neće biti naftnih bušenja u parku, koja bi, kako WWF upozorava, mogla imati katastrofalne posledice po okolinu.

„Ako bi nestala opasnost od naftnih bušenja, Virunga bi ponovo postala izvor nade za stanovništvo Demokratske Republike Kongo. Kao i u drugim afričkim zemljama, uz odgovarajuće investicije, ovaj park bi mogao postati vodeći privredni pokretač za lokalne zajednice“, smatra Rejmond Lumbuenamo, direktor WWF-a u Demokratskoj Republici Kongo. „Ovo je trenutak za međunarodnu zajednicu da podrži Kongo i da nam pomogne da unesemo trajnu promenu kako bi prvi nacionalni park u Africi nastavio da bude simbol celog kontinenta“.

Virunga je dom neprocenjivog biodiverziteta i retkih životinja poput legendarne kritično ugrožene planinske gorile. Osim toga, Edvardovo jezero izvor je prihoda, hrane i vode za piće za preko 50.000 lokalnih porodica. Po nezavisnom istraživanju WWF-a, pokazalo se da bi prihodi u parku na godišnjem nivou mogli dostići 400 miliona dolara kroz aktivnosti poput ekoturizma i ribolova.

WWF veruje da današnje vesti šalju snažnu poruku da područja upisana na UNESCO listu svetske baštine i ostale ugrožene prirodne oblasti moraju biti pod zaštitom i WWF će nastaviti da radi na njihovom očuvanju.

„Zahvaljujemo svakom od 750.000 pojedinaca koji su podržali ovaj napor, kao i milionima drugih ljudi i partnerima koji podržavaju

rad WWF-a, ali naš posao još uvek nije gotov“, dodao je Lambertini. „Moramo nastaviti da radimo u Virungi, ali i da proširimo ove aktivnosti i sarađujemo sa vladama i kompanijama širom sveta kako bi uklonili sve veće pritiske na ugrožena područja sa UNESCO liste svetske baštine“.

Ovog meseca, vlade će se okupiti u Dohi, u Kataru povodom zasedanja Komiteta UNESCO-a za zaštitu svetske baštine. Centralne teme zasedanja biće status Virunge, Veliki koralni greben u Australiji, Rezervat životinja Selous u Tanzaniji, Nacionalni park Donana u Španiji i ostala ugrožena područja. ■

Svetski fond za prirodu

Worldwide Fund for Nature (WWF), odnosno Svetski fond za prirodu, jedna je od najvećih, širom sveta priznatih, nezavisnih organizacija, koja se bavi zaštitom prirode i ima skoro pet miliona pristalica i aktivnu globalnu mrežu u više od 100 zemalja. Misija WWF-a je da zaustavi uništavanje životne sredine i da stvori budućnost u kojoj ljudi žive u skladu sa prirodom putem očuvanja svetske biološke raznovrsnosti, održivog korišćenja prirodnih resursa i smanjenja zagađenja i preterane potrošnje.

Otkrivena najduža kopnena migracija životinja u Africi!

Istraživači su otkrili najdužu kopnenih migraciju divljih životinja u Africi - nekoliko hiljada zebri prelazi dužinu od čak 500 km, saopštava WWF. Koristeći GPS ogrlice na osam odraslih zebri (*Equus quagga*), WWF i Ministarstvo životne sredine i turizma Republike Namibije, u saradnji sa organizacijom Elephants Without Borders (EWB) i Odeljenjem za divlje životinje i nacionalne parkove Republike Bocvane, tokom dve uzastopne godine registrovali su migraciju zebri između Čobe u Namibiji i Nxai Pan Nacionalnog Parka u Bocvani. Dužina puta između ova dva lokaliteta iznosi 250 km, tako da zebre tokom ukupne migracije do jedne tačke i nazad pređu ukupno 500 km. Ova otkrića su objavljena u najnovijoj studiji u časopisu Oryx.

Do otkrića se došlo u trenutku kada su brojne vrste širom sveta ugrožene, a migracije zebri u

ostalim delovima Afrike prekinute usled fizičkih barijera kao što su ograde.

„U vremenima u kojima čovek teži da dominira, ovo otkriće je potpuno neverovatno. Mi često mislimo da znamo sve o prirodnom svetu, no pokazalo se da je važno nastaviti sa naučnim istraživanjima kako bi unapređivali naš rad na zaštiti prirode”, izjavio je dr Robin Naidoo, viši ekspert za zaštitu prirode pri WWF-u.

Implikacije ovog otkrića su od velikog značaja za unapređenje zaštite prirode u ovoj oblasti. Sama migracija se u potpunosti dešava unutar Prekograničnog rezervata Kavango Zambezi (KAZA), koji predstavlja jedini zaštićeni predeo u svetu kojim zajednički upravlja pet zemalja. Prostirući se na području od 109 miliona hektara širom Namibije, Bocvane, Zimbabvea, Zambije i Angole, KAZA predstavlja primer

velikog predela koji mora biti pod zaštitom kako bi se velike kopnene migracije očuvale.

„Nalazi ove studije naglašavaju važnost prekograničnih napora u očuvanju ove oblasti”, smatra Pjer Du Preez, glavni ekspert za zaštitu prirode pri Ministarstvu životne sredine i turizma Republike Namibije. „Ova studija je odigrala ključnu ulogu u utvrđivanju ključnih migratornih koridora divljih životinja u KAZA-i”.

„U vreme kada su vesti iz oblasti zaštite prirode uglavnom negativne, otkriće ovog nepoznatog fenomena trebalo bi da odjekne širom sveta. Sve vlade bi trebalo da se pozabave zaštitom migratornih puteva jer samim tim obezbeđuju i rast u ovoj oblasti turizma. Nastavićemo praćenje ovih kretanja kako bi sačuvali ove retke prirodne fenomene”, izjavio je Majkl Čejks, osnivač EWB-a.

Nastavak istraživanja biće neophodan kako bi se utvrdila učestalost migracija na godišnjem nivou, kao i genetska prenosivost ovog ponašanja sa majke na potomstvo. ■

UNESCO Komitet za svetsku baštinu odlučan da zaštiti Veliki koralni greben

WWF-Svetski fond za prirodu pozdravlja odluku UNESCO Komiteta za svetsku baštinu da nastavi pritisak na australijsku vladu da poboljša zaštitu Velikog koralnog grebena i reaguje na pretnje iz industrijskog sektora poput izgradnje terminala za utovar uglja, bagerovanja, povećanje špedicije, kao i na smanjeni kvalitet vode.

„Komitet za svetsku baštinu se suprotstavio vladama Australije i Kvinslenda da donesu svoju odluku o Grebenu”, izjavio je Ričard Lek iz WWF-a Australija. „Umesto toga, Komitet je obavezao Australiju da sprovede bolju zaštitu Velikog koralnog grebena... Ovo je pobeda za milione ljudi širom sveta koji smatraju da Greben nije deponija”, dodao je Lek.

Na redovnoj sednici, koja je 18. juna održana u Dohi, UNESCO Komitet za svetsku baštinu je doneo odluku da zadrži Veliki koralni greben na listi „izuzetno ugroženih područja svetske baštine” u 2015. godini. Takođe izražena je briga i žaljenje povodom odluke australijske vlade da dozvoli odlaganje tri miliona kubnih metara otpada nastalog bagerovanjem u vodama Grebena kod Abbot Pointa. Komitet je ukazao da je predaja saveznih ovlašćenja u oblasti zaštite životne sredine na Vladu Kvinslenda preuranjen korak.

„Vlade Australije i Kvinslenda moraju da preuzmu odgovornost i poboljšaju upravljanje Grebenom. Ako se to ne desi, postoji i opasnost da će na hiljade ljudi zaposlenih u turizmu ostati bez posla... Očigledno da Australija nije dosegla standarde koje od nje očekuje međunarodna zajednica kada je u pitanju zaštita Grebena”, smatra Lek.

Komitet za svetsku baštinu imao je svoje redovno godišnje zasjedanje u Dohi, u Kataru. Problem zaštite Velikog koralnog grebena u Australiji je već treću godinu za redom na dnevnom redu zasjedanja. ■

O Velikom koralnom grebenu

Veliki koralni greben je najveći koralni greben na svetu. Nalazi se u Koralnom moru blizu obale Kvinslenda na severoistoku Australije. Greben predstavlja veliku skupinu od oko 900 ostrva i preko 3.000 grebena, koji se uglavnom nalaze na relativno maloj udaljenosti od obale kontinenta. Zahvaljujući veoma velikoj biološkoj raznovrsnosti, toploj čistoj vodi i pristupu sa obale, greben je popularno odredište turista, naročito ronilaca.

promocija

MOSOR

film festival

Prvi filmski festival, u organizaciji **HPD**
„Mosor” iz **Splita (Hrvatska)**. ... ➔

Povodom Svjetskog dana zaštite okoliša i Dana zaštite planinske prirode u Republici Hrvatskoj, 7. 6. uspješno je održan 1. Mosor film festival u organizaciji HPD „Mosor“ iz Splita. U gotovo četverosatnom programu okupljeni su pod filmskim platnom na livadi smještenoj gotovo 1.000 m iznad mora, a tik pred planinarskim domom „Umberto Girometta“, do dugo u noć uživali gledajući 16 filmova na tematiku planinarenja, speleologije, alpinizma, visokogorstva, zaštite prirode i canyoninga, autora iz Hrvatske i BiH. Ovaj je jedinstveni filmski ambijent, uz kokice i dekice na travi, privukao je stotinjak ljubitelja planina i filmova, te njihovih autora čije je zajedničko druženje i razmjena dosadašnjih iskustava u snimanju filmova ovog specifičnog žanra zasigurno pripomoglo da unaprijede svoje vještine u snimanju, režiji i montaži. Stoga smo uvjereni kako će u nadolazećim godinama MosFF postati nezaobilazna točka svih zaljubljenika u planinarski film. Festival je otvorio film „Planinarski put Bitovnja - Pogorelica - Vranica“, pobjednik

prošlogodišnjeg Festivala outdoor filma fotografije 3fok u Kreševu (BiH), autora Dalibora Sičanice, a zatvorio film „Huascaran“ tragično stradale legende splitskog i hrvatskog alpinizma Edvarda Retelja. Pozitivna atmosfera i komentari svih prisutnih jamče početak jedne lijepe tradicije, a nadamo se da će na 2. MosFF filmove poslati autori iz cijele regije.

DENIS VRANJEŠ
HPD „MOSOR“, SPLIT

Novinarica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta“ od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarica.net. Saradnjom sa portalom Novinarica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarice.

Novinarica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarica.net. Novinarica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnice, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarice.

Fitness & Yoga

i još mnogo toga

Ada Bojana

Za **Ada Bojanu** kažu da je mesto koje izvlači negativne misli. Verovatno samim tim, što čitavim područjem, koje Ada zahvata, vlada neobična tišina i harmonija. Nakon samo nekoliko dana boravka, postaće vam jasno, da sam ambijent deluje isceljujuće. Smiruje, vraća elan, obnavlja životnu energiju, daje snagu za nova pregnuća. A kako i ne bi, kada

osim poja ptica, simfonije zrikavaca, šuma talasa i lagodnosti koju stvara morski vetar u podne, dok sunce najžešće peče, nista drugo ne čujete a osećate blaženstvo.

U netaknutoj prirodi organizujemo raznovrsne sportove: bootcamp, kitesurfing, windsurfing, fitnes. Joga je

posebna disciplina i može se slobodno reći da je ambijent na Adi Bojani idealan za njeno praktikovanje. Sve ono lepo što doživimo tokom boravka u Fitness & Yoga kampovima, zabeleži kamera. Otud se prirodno razvila ideja da u naše ponude uvrstimo i školu fotografije... Pridružite nam se.

Kontakt:
Phone: 060/449-71-11
E-mail: sinisaracic@yahoo.com
Website: www.sportsko.udruzenje.org
www.facebook.com/FitnessYogaAdaBojana

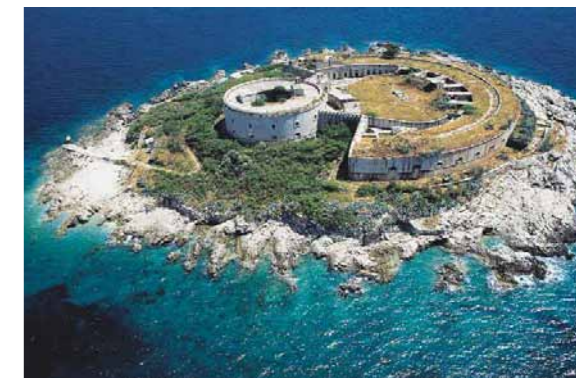
Joga na Adi Bojani,
(2. - 9. avgusta)

Škola fotografije na Adi Bojani,
avgust 2014.

Ronilački kurs i kamp Žanjice (Scuba diving
course & camp Žanjice) 15. jul

Kitesurfing & windsurfing kurs, Ada Bojana
(maj - oktobar - Dragonproject)

Yoga retreat Žanjice
(19. - 26. jul)

Šta zna dete šta je... vatra?

*Odvedete školsku decu na izlet na
pitomu planinu u Srbiji i shvatite da...
Hm... Evo, ukratko ću vam objasniti...*

Tokom aprila i maja meseca, imao sam nekoliko izleta sa školskom decom po pitomim planinama i brdima Srbije. Vremenske prilike su bile takve da smo išli isključivo na jednodnevne izlete, koji su podrazumevali pešačenja od par sati i obroke na otvorenom. Cilj ovih izleta nije bio samo odvajanje starijih osnovaca od sedenja za računarom i nabi-
janje kondicije, već pre svega edukacija za bezbedan boravak na otvorenom, kao i posmatranje rada u grupi okupljenih dečaka i devojčica.

BRIŽNI RODITELJI I NJIHOVI SAVETI

Podimo najpre od susreta sa roditeljima, koji obeshrabruju ne samo decu, već i vodiče. Da parafraziram nešto rečeno u filmu o našim naravima: „Deco moja, kakve roditelje imate, više bih voleo da su to roditelji neprijatelja.“ Enormna količina roditeljske brige i kuknjave, kojoj smo bili izloženi mi instruktori i planinarski vodiči, više je nego poražavajuća. Jednom rečju, deca odrastaju u sterilnoj tvrđavi daleko od svega normalnog za taj uzrast - igre, prljanja, samostalnosti, avanture, prirode, zemlje i neba. Uz to, u prisustvu roditelja deca su vidno ukočena i nesigurna. Roditelji brinu kako će se deca sačuvati od vukova, medveda, izgladnjavanja, kiše, opekotina, blata, trave, šume, potoka... Čudna lista opasnosti koje vrebaju decu u prirodi nedaleko od grada.

Naredno gorko iskustvo su saveti koje roditelji daju deci pre ulaska u autobus i koji zvuče skroz katastrofično: „Čuvaj se zmija i divljih životinja... Pazi se gromova... Nemoj da poletiš sa vrha planine u ambis... Budi miran...“ Sve to prate tužni pogledi odvajanja, valjda zato što deca sama odlaze „u smrtonosne divljine Divčibara“.

KOMUNIKACIJA

Međusobna komunikacija dece tokom prvih sat - dva uopšte ne postoji. Umesto nje, prisutna je komu-

nikacija u kojoj dominiraju mobilni telefoni i igrice, kao i otuđeno bivstvovanje u grupi sa slušalicama u ušima. I kasnije tokom izleta, deca se teško odriču mobilnih telefona. Postepeno, ta zavisnost lagano nestaje tokom boravka na otvorenom, ali jedan manji broj dece se žestoko opire gašenju mobilnih i muzičkih uređaja.

HRANA I OPREMA ZA BORAVAK U PRIRODI

Za žaljenje je i sam pogled na hranu i delove opreme koju su roditelji spakovali deci. U blizu 100% slučajeva deca nisu učestvovala u pakovanju i nemaju pojma šta nose u rancu, ni od hrane ni od presvlake. Iako su dobili precizan spisak, roditelji nisu našli za shodno da ga se pridržavaju. Umesto suvog voća, jabuke, dovoljne količine vode za višerasovno pešačenje, deca su pošla sa gomilom grickalica, žvaka, bombona, sokova, sokova u prahu za rastvaranje...

Toalet papir je bio najčešće zaboravljena stvar sa spiska. Poneko je poneo papirne maramice zbog kijavice, a nekom su ostale salvete od sendviča. Rezervne čarape je imala samo jedna devojčica iz osmog razreda.

Flašu vode od jednog litra imalo je jako malo dece, jer roditelji ne vide ništa loše u tome što dete ne pije vodu, već samo konzumira voćne sokove, koji su naravno prepuni šećera i ne gase žeđ tokom pešačenja. Šibice i preklopiv nožić su naučna fantastika. Nije ih imalo ni jedno dete iako smo i na tome insistirali u spisku.

I mene je posle svega uhvatio strah da li ćemo uspeti da kod dece aktiviramo onaj prirodni osećaj zadovoljstva i uživanja u aktivnostima na otvorenom prostoru.

SMISAO ŠKOLE ZA BORAVAK U PRIRODI

Suština ove škole u prirodi je osposobiti decu za siguran boravak na otvorenom, razviti im ljubav

prema prirodi, tako da ovakve aktivnosti postanu njihova potreba.

Ali preduslov za to jeste da uspemo da edukujemo roditelje. Ljudi, deca moraju da se prljaju, da kisnu, da osele hladnoću, da znaju da je lako osušiti cipele u šumi, da znaju da upale vatru, da nauče da koriste nož, sekiru, testeru... Deca moraju da znaju da se umotaju u najlon i presede pod drvetom dok pada kiša. Deca moraju da se ubodu, sapletu, poseku, dobijuju žuljeve. Dete koje ovo nije doživelo nema kvalitetan uvod u samostalan život, takvom detetu mnogo toga fali - više nego što je ovde pobrojano.

Pomenimo i stvari koje su nažalost „viša matematika“. Nijedno od dece koju smo vodili na pešačenje

nije čak ni u teoriji znalo da pripremi ložište i sve neophodno za paljenje vatre, čak ni sa šibicama u suvim uslovima. Nijedno dete nije znalo da na adekvatan način koristi nož za oštrenje štapa za pečenje slanina. Nijedno dete nije znalo da napravi suvo sedište izdignuto od tla za noćenje pod drvetom, niti je kome palo na pamet da uvuče noge u ranac/torbu prilikom simulacije noćenja na otvorenom. Niko od njih nije znao da planira hranu za nenadani produžen boravak, niti im je palo na pamet da dopune svoju ispražnjenu flašu vode na potoku.

Jako mali broj dece se setio da u signalnu vatru kojom poziva u pomoć ubaci sirovo granje koje bolje dimi. Nijedno dete nije znalo da mora da skine

znojnu odeću i vlažnu obuću prilikom pripreme za noćenje na otvorenom. Od njih 50, niko nikada nije kampovao ili spavao u šatoru do svoje 14. godine. Kao glavnu prepreku su naveli zmije, bube i druge „strašne nemani“ koje vrebaju u kampovima ili na otvorenom.

Kada smo decu pitali koliko puta su videli zmije, paukove i druge „opasne“ zveri u prirodi van zoo vrta, potvrdili su da ih gotovo niko nije video izuzev dva - tri dečkića čiji očevi pecaju, pa su tako imali samo vizuelni kontakt sa vodenim zmijama.

ČEMU SLUŽE NOŽ, SEKIRA, TESTERA...

Veoma zanimljivi su bili odgovori na pitanje zašto se nosi nož u planini. Za dečake prvi razlog je

bio odbrana od ili napad na divlje životinje i ljude, kao i pravljenje koplja. Devojčice su bile za nijansu manje ratoborne. Iako je i kod njih bilo napadačkih ideja, ipak su kao najvažnije spomenule čišćenje jabuka i pomorandži. Tek smo potpitanjima uspeali da navedemo decu na zaključak da je nož izuzetno koristan alat kojim se seku grane za potpalu i sklonište, da se njime secka slanina, da može da pomogne ukoliko smo izgubili otvarač za konzerve i slično. Ipak borbeno-ratnička upotrebljivost sečiva je držala primat.

Devojčice od 14 godina apsolutno nikada nisu koristile testeru ni sekiru, dok je poneko od dečaka istog uzrasta sekiru i testeru samo držao u rukama zahvaljujući tome što su je imali očevi u vikendici ili na pecanju, ali je deci bilo strogo zabranjeno da ih koriste, zbog roditeljskog straha da se mogu povrediti. Dečacima je sekira na prvom mestu oružje za borbu protiv nemani. Nikome nije palo na pamet da je ona neophodni deo opreme koji se uvek nosi u rancu.

Sve u svemu, rezultati su poražavajući, skoro sam ubeđen da ovakvu količinu neznanja ispoljavaju sva deca ovog uzrasta, pa čak i deca iz nešto urbanijih seoskih sredina. Što se tiče dece u zabačenim selima, njih ionako skoro da i nema.

Sva pitanja koja smo postavljali deci dok smo se kretali po terenu bila su bazična, usmerena na onaj osnovni kvantum znanja za snalaženje u samo malo otežanim uslovima.

Pre samo 40-50 godina skoro da i nije bilo dece od šest - sedam godina koja nisu znala da upale vatru od mokrog granja i da se pripreme za noćenje u prirodi. Ta deca su boravila u prirodi, nisu je doživljavala kao nešto opasno i neprijateljsko, već su je poznavala i volela. Očigledno je udaljavanje od prirode vremenom bivalo sve veće, pa je tako stasala generacija roditelja koja nema osećaj za prirodu, pa ga ne može razviti ni kod svoje dece. Kada nešto ne poznaješ, onda se toga i bojiš. Onda imaš decu koja misle da se vatra čuva u upaljaču i da ju je moguće upaliti isključivo kantom bezolovnog benzina.

Ljudi, trgnimo se, još nije kasno da se ponovo uspostave pokidane veze sa prirodom! Poplave koje su nam se dogodile pokazale su jasno kao na dlanu, koliko su ranjivi gradovi u kojima živimo i koliko je krhka infrastruktura koja ih povezuje. A tek koliko je krhka ljudska svest, koliko su ranjivi ljudi bez struje, telefona, zamrzivača, supermarketa...

Želim na kraju, da „prepravim“ još jednu repliku iz našeg filma: „Sido, nisi rodila idiota, naše dete je postalo idiot, jer je moderno biti idiot!“ Promenite tu idiotsku modu, spakujte ranac zajedno sa svojim detetom i otisnite se u prirodu. Bar ponekad... Makar na par sati... Za početak...

BORIS PIŠOT
SURVIVAL FORUM
WWW.SURVIVAL.FREEFORUMS.ORG

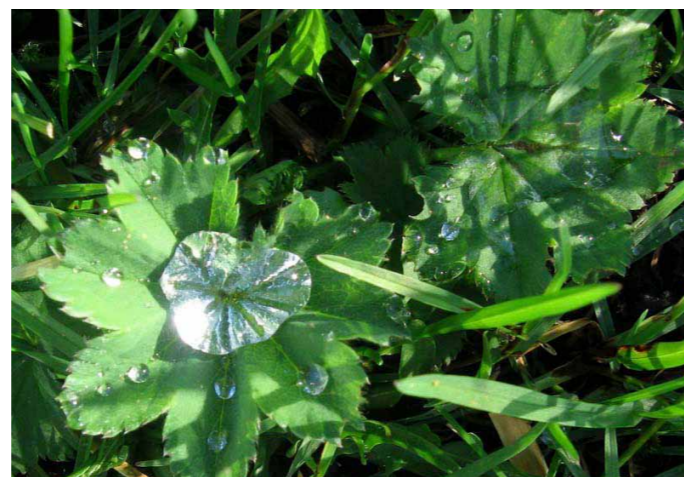

Veliki prijatelj žena

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **virak**...

Virak (*Alchemilla vulgaris*), poznat je i pod nazivima vrkuta, rosanica, biserak... Trajna je biljka, visine do 40 cm, sa prileglim do uspravnim stabljikama, koje izrastu bočno iz rozete. Listovi su uglavnom prizemni, na dugim peteljka-ma, blago nazubljeni na obodu, dlanastog izgleda i izdijeljeni su na sedam do deset delova sličnih delovima kišobrana (spolja širi). Mladi listovi podsećaju na skupljena rebra harmonike, koja se kako list raste, šire. U gornjem delu stabljike načičkani su metličasti

sitni zelenkasto – žuti cvetići, koji cvetaju od maja do septembra.

Virak ima dosta podvrsta, sa veoma sličnim listovima (harmonikasto složeni delovi – kao lepo upakovana

Radenko Lazić

VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI NA: WWW.SREMUS.ORG

REKLI SU O SREMUŠU
NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO
DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA,
CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

pelerina), zbog čega ih nije lako razlikovati. U jutarnjim satima i za vreme vlage na dnu levkastog lista se obavezno nataloži kap rose, koja emituje veoma lep odsjaj na jutarnjem suncu.

STANIŠTE: Virak je biljka visina, pa se može naći samo na višim brdima i planinama, na vlažnim delovima pašnjaka, travnjaka i livada, a ima je i u osvetljenim šumama. Ume da zauzme veće površine, na kojima dominira.

BERE SE: Mladi listovi za ishranu, a listovi i cvet za čaj. Suši se u hladu na promaji.

SADRŽI: U 100 grama sveže biljke ima: vitamin C = 132 mg; karotina = 6,03 mg. Sadrži dosta tanina, gorkih glikozida, flavonida, smole, lecitina, malo saponina, etarskog ulja...

OPREZ: Kod sakupljanja poseban oprez nije neophodan, ako se biljka dobro upozna. Nije loše malo opreznosti kod količine upotrebe virka, naročito ako konzument ima probleme sa jetrom, žuči ili želucom.

UPOTREBA U ISHRANI

Virak je biljka koja se sporo bere, pa stoga nije preporučljiva za samostalnu upotrebu, mada po kvalitetu i to zaslužuje. Ima malo nagorkast ukus, skoro je bez mirisa, a u „SREMUŠ“ praksi svrstana je u neutralne biljke (može da se koristi bez ograničenja – nema negativna svojstva). Mlade listove ove biljke treba dodavati u biljne mešavine za pripremu variva, čorbi, supa, salata, pite, zelenog „SREMUŠ“ hleba...

Osušena i usitnjena biljka može biti odličan vitaminsko – začinski dodatak jelima u zimskom periodu.

PESMICA O VIRKU

Sa zemlje jedva viri.
Sa vlažnih planinskih livada.
Biljka je niska i teško primetna.
Ali je ima, iako je sitna.
Bliže priđi, pa prsti između virka i zemlje uvuci.
Okreni naličje lista u ruci.
Sa te strane je svilaste, maljave površine.
Obodom lista oštrog, sitno nazubljenog,
U jutro rosu kupi.
Uberi je zato popodne kad nema vode,
Kad se zasuši i skupi.
Dobar je lijek protiv obilnog krvarenja u žena.
Ako se pije.

I za ispiranje svake sluznice, ranjave.
Uzmi kašičicu usitnjenog virka,
Pa skuvaj u šolji vode vrele.
Tri minuta da se dobro zagrije.
Možeš piti tri puta dnevno.
Pod gospinim plaštom
Neće biti tečenje obilno.

(Autor pesme: mr.ph Ivica Panev)

JOŠ PO NEŠTO O VIRKU

Nekad je virak tretiran kao biljka sa čarobnim svojstvima. Verovalo se da može da sačuva devičanstvo, da ženama može da vrati lepotu i mladost, a i danas je na ceni kod lečenja ženskih bolesti. Samostalno ili sa poljskom preslicom, hrastovom korom i ovsenom slamom, posle kratkog kuvanja i dodavanja vodi za kupanje, dobije se odlična kupka za ženske probleme. Ako se kod mladih devojaka poremeti menstrualni ciklus, treba uzimati čaj od jednakih delova virka i hajdučke trave.

UPOTREBA U LEČENJU

Kao lekovitu biljku virak je afirmisala narodna medicina. Činjenica da naučna lekovitost nije dovoljno istražena, nije razlog za njeno osporavanje. Blagotvornost kod rešavanja ženskih problema treba odvojiti od drugih svojstava (olakšava porođaj, smiruje ozlede nakon porođaja, pomaže kod menstrualnih problema, stomaćnih problema...). Kod dece, kao kupka, veoma je dobro sredstvo za jačanje muskulature, a kao čaj i za lečenje rana nakon vađenja zuba. Propratno, treba napomenuti srčane probleme, gnojne rane, čireve, reumu, giht, šećer... Čaj od ove biljke se priprema kao oparak.

LIBAN

Monumentalni ostaci prošlosti (II deo)

Tekstovi i fotografije Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović otvaraju nam prozor u svet!

Ovo je zemlja neznatna po prostranstvu, a velika po mogućnostima da svakom, pa i najprobirljivijem posetiocu, pruži mnogo...

Liban je daleka i mala zemlja, ali to je zemlja kontrasta i prepuna neizmernih lepota. Na samo devedeset kilometara od prelepog Bejruta u dolini Beeka nalaze se ostaci antičkog grada Balbeka, ili kako se u helensko doba zvao - Heliopolis, Grad Sunca!

BALBEK

Dolina Beeka smestila se u zaleđu Sredozemnog mora i gorostasne planine Mont Libana čiji vrhovi prelaze visine od 3.000 metara. Sa druge, istočne, strane ovu dolinu je zagradio planinski lanac Anti-

Liban, čiji su vrhovi samo neznatno niži. Cela dolina je na nadmorskoj visini od oko hiljadu metara i smatra se žitnicom i hraniteljicom svih četiri miliona Libanaca, koliko ih u ovoj geografski maloj, a istorijski velikoj i značajnoj zemlji, ima.

Liban je istorijski naslednik velike i moćne Fenikije. Na tlu Libana odigrali su se veoma značajni isto-

VAŽNE PODATKE O POTREBNIM DOKUMENTIMA I USLOVIMA BORAVKA PRONAĐITE NA STRANICI:
www.lebanon-tourism.gov.lb

rijski događaji. Tu su tokom istorije vladala najmoćnija svetska carstva – Vavilonci, Egipćani, Persijanci, Aleksandar Makedonski, Rimljani, Vizantija, Arapi, Krstaši, Otomansko (Tursko) carstvo, Francuska imperija. Na tlu Libana i susedne Palestine nastala je moćna religija – hrišćanstvo, kome danas pripada milijarda i po ljudi! A najstarije hrišćanske zajednice stvorene su baš na tlu Libana u Biblosu, Sidonu, Tiru...

Balbek je istorijsko, graditeljsko i arheološko čudo! Zato, doći u Liban i ne videti Balbek, bio bi neoprostiv greh. Sam naziv Balbek potiče od dve reči. Baal je bio vavilonski bog, a Beek je dolina u kojoj je grad. Balbek je jedan od najočuvanijih antičkih gradova ne samo u Libanu, već i u svetu. Balbek nije samo jedan hram. Balbek je grad hramova. Građen je skoro tri veka. Tako da ne treba da čudi što su u njemu jedan pored drugoga hramovi Bahusa, Zeusa, Jupitera, Venere...

U Balbeku, sem uobičajene kolonade ogromnih stubova, mogu se videti očuvani spoljni i unutrašnji pregradni zidovi, zatim umetnički frizovi, niše za biste, statue, stepeništa... To je ogroman kompleks hramova. Od njih najočuvaniji je Bahusov hram. Najveći hram je Jupiterov, koji su Grci započeli u čast boga Zeusa, a kada su ovladali ovim krajem Rimljani, završili su ga kao hram u čast vrhovnog boga Jupitera.

Ulazak u hram je bio preko veleplepnog propileja, da bi se nastavilo preko šestougao, Heksagonala i došlo do Velikog trga, gde je bilo i mesto za prinošenje žrtava. Ispred je bio Jupiterov hram sa grandioznom statuom Jupitera (koje danas, nažalost, nema). Levo od Velikog trga nalazi se Bahusov hram, a sasvim levo Venerin hram, koji je i najslabije očuvan. Grad ima i značajne ostatke iz islamskog perioda. Tu je velika Džamija iz vremena Omejida, sagrađena materijalom zaostalim iz antičkog perioda. Pored ove, ovde se nalazi i džamija iz doba Mameluka.

Kamen za gradnju ovog veleplepnog grada, klesan je u Egiptu i dovožen brodovima, načinjenim

Liban

Šta još možete da radite?

Pored posete pećini, u ovoj zemlji možete uživati u različitim aktivnostima, a pre svega poseti kulturno-istorijskim znamenitostima...

Na ovim prostorima nastali su prvi gradovi na svetu, koje su podigle drevne civilizacije. Ovde doslovce svaki kamen ima arheološku vrednost, pa je ovo zemlja koju treba posetiti bar jednom...

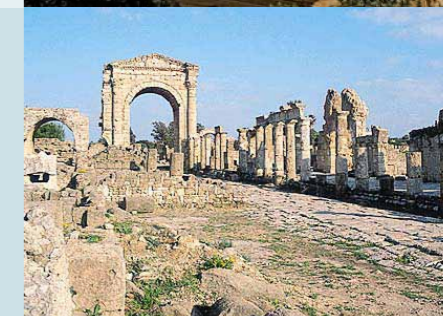
SIDON je nastao pre oko 4.000 godina i bio je jedan od najznačajnijih gradova antičke Fenikije. Sidonski zamac je tvrđava koju su izgradili krstaši u 13. veku, na ostacima fatimidske tvrđave. Hram Ešmun je posvećen feničanskom bogu ozdravljenja. Sagrađen je u 7. veku p. n. e.

Bejrut je tokom istorije više puta razaran i iznova podizan. Danas je to multietnička metropola u kojoj žive pripadnici mnogih vera, čije se bogomolje, prava umetnička čuda, nalaze širom grada. Blizu grada postoji veliki broj arheoloških iskopina, a pre svega Balbek i Biblos.

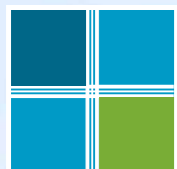
Tir jedan od najstarijih gradova u svetu. Po Herodotu grad je osnovan oko 2750. godine pre nove ere. Tirske moreplovci su bili prvi trgovci u Mediteranu, učinivši svoj grad slavnim i bogatim. Više puta je doživljavao zlatno doba, da bi bio porušen do temelja, o čemu svedoče brojna nalazišta.

od libanskog kedra, do Biblosa i Sidona, a odatle je pomoću balvana guran i prebacivan preko planine do Balbeka i mesta ugradnje. Treba samo zamisliti kako su ti ogromni stubovi – monoliti teški blizu sto tona, prebacivani preko planinskih vrhova visokih i preko dve hiljade metara?!

Po nestanku rimskog carstva, grad je najpre pao u ruke Vizantije, pa potom Arapa, koji su mu, ne dirajući dragocene ostatke prošlosti, samo dodali par detalja u vidu osmatračnica na zidovima odbrambenih kula.

Ono što je do danas ostalo od pre skoro 2.000 godina u Balbeku je toliko očuvano, grandiozno, upečatljivo i fascinantno da se posetilac odlazeći iz Balbeka zariče da će ovde ponovo doći. Čovek biva trajno opčinjen monumentalnošću i veleplepnošću ostataka graditeljstva Grka i Rimljana iz dalekog, antičkog vremena!

Biblos

Biblos

Biblos

Sidon

BIBLOS

Jedna od najvećih turističkih atrakcija Libana je i drevni grad Biblos. Nalazi se tridesetak kilometara severnije od glavnog grada, prelepog Bejruta, na obali toplog i uvek plavog Sredozemnog mora. Smatra se za jedan od najstarijih gradova na svetu. Čak je i biblija, najčitanija knjiga na svetu, dobila ime po ovome gradu. Pouzdano se zna da je postojao još pre 7.000 godina!

Biblos je danas, omanji, čist i uredan grad sa starim kamenim kućama, nekoliko maronitskih (hrišćanskih) crkava i puno mediteranskog zelenila. Dolazak u ovaj simpatičan i lep grad, posetiocu daje utisak da je u nekom jadranskom ili grčkom letovalištu, jer se nigde ne oseća duh Orijenta. Tokom svoje više milenijumske istorije, imao je svetle, velike trenutke, ali i padove i rušenja. U Biblosu, na jednom mestu susrećemo ostatke desetak različitih ljudskih kultura, tako da je Biblos jedno od najbogatijih arheoloških nalazišta na zemljinoj kugli!

Pod vlašću faraona, u drugom i trećem milenijumu pre nove ere, Biblos je bio trgovački i religiozni centar cele feničanske obale. Ovde se nalazi najstariji poznati feničanski natpis na sarkofagu kralja Ahirama (danas je u muzeju). Biblos je bio i centar kulta Adonisa, boga vegetacije koji umire u zimu, a ponovo se rađa u proleće. Prvo linearno, fonetsko pismo stvoreno je ovde. To pismo je preteča svih modernih azbuka. Iz njega su nastala i grčko, pa rimsko pismo.

Biblos je katastrofalnim zemljotresom skoro potpuno uništen 551 godine naše ere, da bi ubrzo bio obnovljen. Za vreme krstaških pohoda bio je deo Jerusalimskog carstva. Iz toga doba ostao je dosta očuvani zamak i

crkva. No, ne treba zaboraviti ni ostatke iz starijih epoha, sve do neolita.

Današnji Biblos je na nagnutom brdašcu, dominira nad poluostrvom koje je istureno u more. Na tom poluostrvu je drevni Biblos. Tu se susreću i mešaju razne civilizacije, razne istorijske epohe. Pored tvrđave, tu su ostaci mnogobožičkih hramova, sarkofaga, katakombe, hrišćanske crkve i mali skladni amfiteatar. Dugogodišnja istorija Biblosa je pred nama u slojevima na površini, ali i u dubini zemlje. U podnožju poluostrva su otvori, rupe, katakombe, a mogu se naći i zaboravljeni sarkofazi, ko zna iz kog vremena duge istorije ovoga grada. Na plaži, koju zapljuskuju talasi mora mogu se naći fragmenti grnčarije, kameni pečati, delovi figurina... U samom mestu koje je okrenuto turizmu, nalazi se mnoštvo suvenirnica u kojima se mogu naći originalne male posude i čupovi, okamenjeni fosili riba i puževa, a sve to iskopano u drevnom Biblosu.

SIDON

Sidon, ili kako ga Arapi zovu Saida, treći je po veličini grad u Libanu. Samo su Bejrut sa oko milion i po i Tripoli sa oko tri stotine hiljada stanovnika veći od njega. Starost ovoga nekada feničanskog grada ceni se na preko 6.000 godina! Nalazi se šezdesetak kilometara južnije od Bejruta, na obali, toplog Sredozemnog mora. Smatra se da mu je zlatno doba bilo negde u šesnaestom veku pre nove ere za vreme vladavine Persijanaca. Uništen je 351. godine pre nove ere i posle više nikada nije dostigao prethodni sjaj i značaj. U pozadini grada, ka istoku, nalaze se obronci planine Mont

Liban koji ovde, za razliku od severnog dela, ne prelaze visine od 2.000 metara.

Sidon je danas administrativni centar celog južnog Libana. U njegovoj blizini je i najveća libanska reka Litani za koju se kaže da svojim vodama donosi život Libanu. Reka Litani izvire na severu zemlje u blizini granice sa Sirijom. Teče dolinom Beeka, najplodnijom dolinom u Libanu, paralelno sa planinom Mont Liban, da bi tek na jugu u blizini granice sa Izraelom skrenula na zapad i ulila se u Sredozemno more.

Dolaskom u Sidon, koji se pruža duž obale, oseća se i duh islama, a i istoka. U gradu ima znatno više džamija nego u Tripoliju ili Bejrutu. Ulice u gradu su uže, krivudave i, nažalost, manje čiste.

Sidon

Međutim, i Sidon ima šta da pokaže posetiocu. Ostaci iz egipatskog, feničanskog, rimskog perioda nisu tako upadljivi, ali oni iz Srednjeg veka su veoma impozantni. Najpre je tu karavan saraj Kan de Franj iz osmanlijskog vremena, gde su karavani na putu od Egipta ka Bagdadu noćivali i odmarali se. To je impozantna srenjovekovna zatvorena četvrtasta građevina, veoma lepa i dobro očuvana. Tu je i velika džamija izgrađena na temeljima hrišćanske crkve. Posmatrana od morske obale više podseća na tvrđavu i zamak, nego na bogomolju. Najupečatljivija građevina u Sidonu je krstaška tvrđava sagrađena na jednom malom ostrvu, a sa obalom spojena kamenim mostom. Sama tvrđava je dosta očuvana i deluje kao ukras kako pristaništu, tako i celoj obali Sidona.

Doći u Sidon i ne otići do uzanih uličica trgovačkog dela - suka, ne videti male radnje, ne osetiti onaj specifičan duh istoka, bio bi to neoprostiv greh.

Nešto severnije od Sidona, na reci Akvali nalazi se svetište boga zdravlja Eshmona, koje je sagrađeno u šestom veku pre nove ere. Ovaj bog je kasnije za vreme grčkog perioda poistovećen sa Eskulapom, bogom medicine. Hram je izgrađen na obali reke, jer je voda uvek bila važan faktor u zdravstvenim ritualima hrama. Interesantno je dodati da je ovaj hram ostao mesto hodočašća i u doba hrišćanstva.

Sidon je kao i cela libanska, mediteranska obala, samo je jedan dragulj iz nepregledne niske bisera koja se pruža od Tripolija preko Biblosa, Bejruta, sve do legendarnog Tira.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ

Zambija.

PHOTO: MICHAEL BAYNES

Minja Tomić

PROFESOR GEOGRAFIJE, BLOGER, PUTNIK NAMERNIK,
SLUČAJNI TURISTA, TEST VOZAČ RAZNIH BEDEKERA

Tamo gde vetar povija grane u savani, a ispucala zemlja i žuta trava šušljaju u iščekivanju prvih kiša; gde „dim grmi“, a ogromna vodena zavesa tutnji u belom oblaku... Zambija – od ljudske bede do strahopoštovanja prirode...

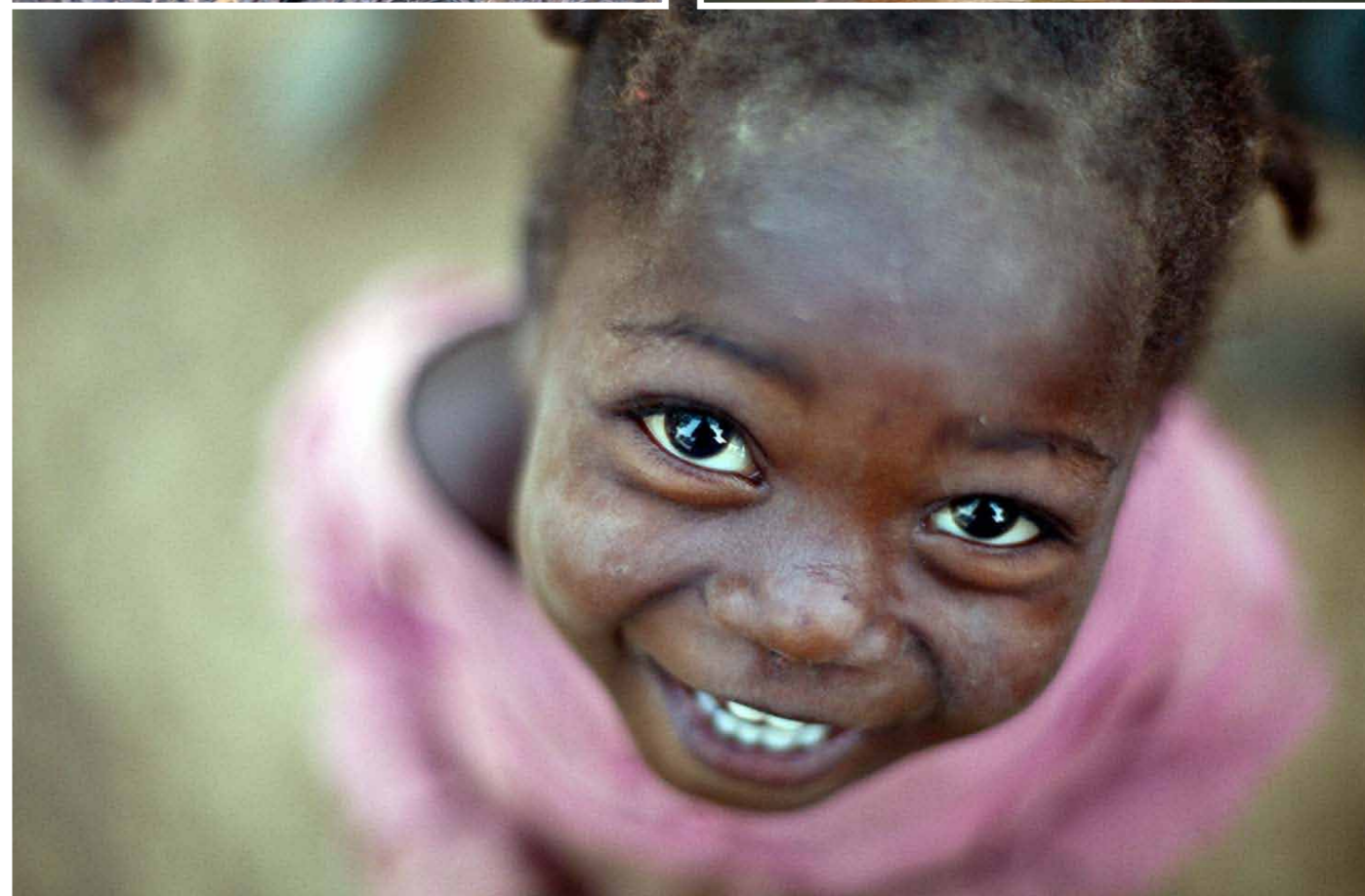
Zambija je jedno od najboljih mesta da se Afrika doživi izbliza i lično. Zemlja nudi pogled na neke od najlepših pejzaža na planeti. Doživeti Zambiju znači isprljati noge, nakvasiti majicu znojem i boraviti u objektima koji neće uvek imati struju i

moderne sadržaje. Njene prirodne lepote gotovo su bez konkurencije - od Viktorijinih vodopada do jezera Kariba, ili od klisure Batoka do Zambezi reke. Zajedno sa lepotom zemlje, festivali Zambije su svetski poznati kao jedni od najneverovatnijih i najspektakularnijih

jih događaja. Održavaju se tokom čitave godine i ima ih na desetine, a svaki je u organizaciji određenog plemena.

Najbolje vreme za posetu Zambiji je u drugoj polovini godine kada je obično suva sezona, a dani vedri i temperature prijatne tokom dana (mada tokom noći može biti veoma hladno). Tokom suve sezone vode je sve manje tako da se sve životinje koncentrišu oko preostalih izvora vode i lakše ih je videti.

Ukratko, budite spremni na jednu vruću, prljavu, ali krajnje fantastičnu seriju avantura.

LOVAC NA OTKRIĆA - - LIVINGSTON

Livingston ili Maramba je isto-rijski kolonijalni grad i turistički centar. Nalazi se deset kilometara severno od reke Zambezi i Viktorijinih vodopada. Poznat je kao mesto za avanturističke aktivnosti, uključujući legendarni rafting i bandži skokove. Pošto je dobio ime po misionaru i istraživaču Dejvidu Livingstonu, gradić odražava svoje kolonijalno nasleđe sa zgradama iz viktorijanskog perioda i verandama. Liv-

ingston takođe ima dva odlična muzeja. Maramba kulturni muzej je u stvari etno selo, koje prikazuje poznate umetnosti i zanate iz regiona. Selo je puno zanatlija, koji nastavljaju da koriste tradicionalne metode izrade. Muzej Livingston predstavlja arheološke artefakte iz regiona.

Ali ko je taj famozni Dejvid Livingston? Pa, za života je delovao gotovo neuništivo... Bio je bolestan nebrojeno puta, i imajući u vidu zadivljujuću sposobnost preživljavanja, ne čudi što su ga Afrikanci toliko poštovali.

Njegova moć naučne opservacije, upornost i humanost (bio je veliki borac protiv robovlasništva) bili su izuzetna kombinacija, ipak, daleko od savršene. Putovanja na koja se odvažio da pođe bila su daleko od dobro organizovanih, na kakva se uputio njegov savremenik Henri Stenli.

Tokom boravka u Africi, jednom prilikom ga je napao lav. Livingston je preživeo napad, ali nije ostao nepovređen. Nikada više nije mogao da podigne levu ruku u visinu ramena i teško je rukovao puškom. Proveo je decenije

istražujući najudaljenije i najizazovnije predele Afrike. Nekada je u tim poduhvatima bio prvi, ali bilo je i preterivanja. Ipak, sigurno je da je prvi Evropljanin koji je video „dim koji grmi“, odnosno, Viktorijine vodopade. Međutim, kao geograf nije baš bio uspešan. Nikada nije našao izvor Nila (promašio je celu reku) i hteo je da dovede brodove u Zambezi, a zanemario veliki broj prepreka na njenom dnu koje bi navigaciju učinile nemogućom. U poređenju sa savremenim istraživačima, njegova otkrića nisu bila velika.

Priča se da je imao i slabu komunikaciju sa lokalnim stanovništvom - jednostavno

bio je opsednut svojim ciljevima i nerealno insistirao na njima, ne želeći da prizna da nešto ne može ostvariti. Njegove naučne spoznaje, s druge strane, bile su u najmanju ruku impresivne. Kada je došao do srca Afrike i vratio se nazad, zabeležio je neverovatan broj detalja vezan za divlji život i bolesti kojima je bio svedok. Naravno, najvažnije njegovo nasleđe bio je njegov napad na robovlasnički sistem, uključujući i grafičke prikaze brutalnih ubistava koja su činili trgovci robljem, što je šokiralo britansku publiku. Zbog ove uloge i dan danas zavređuje veliko poštovanje u Africi. Srce Dejvida Livingstona

sahranjeno je u Zambiji, pod Mvula drvetom pored kog je umro, a ostaci tela poslani su u London.

„Ili ću otvoriti Afriku, ili ću umreti“, rekao je. Afriku je na kraju i uspeo otvoriti, te su afrička bogatstva ubrzo postala poznata u Velikoj Britaniji i ostatku zapadnog sveta. Zambija je postala deo britanskog kolonijalnog carstva pod imenom Severna Rodezija, a 1964. godine proglasila je nezavisnost od Velike Britanije.

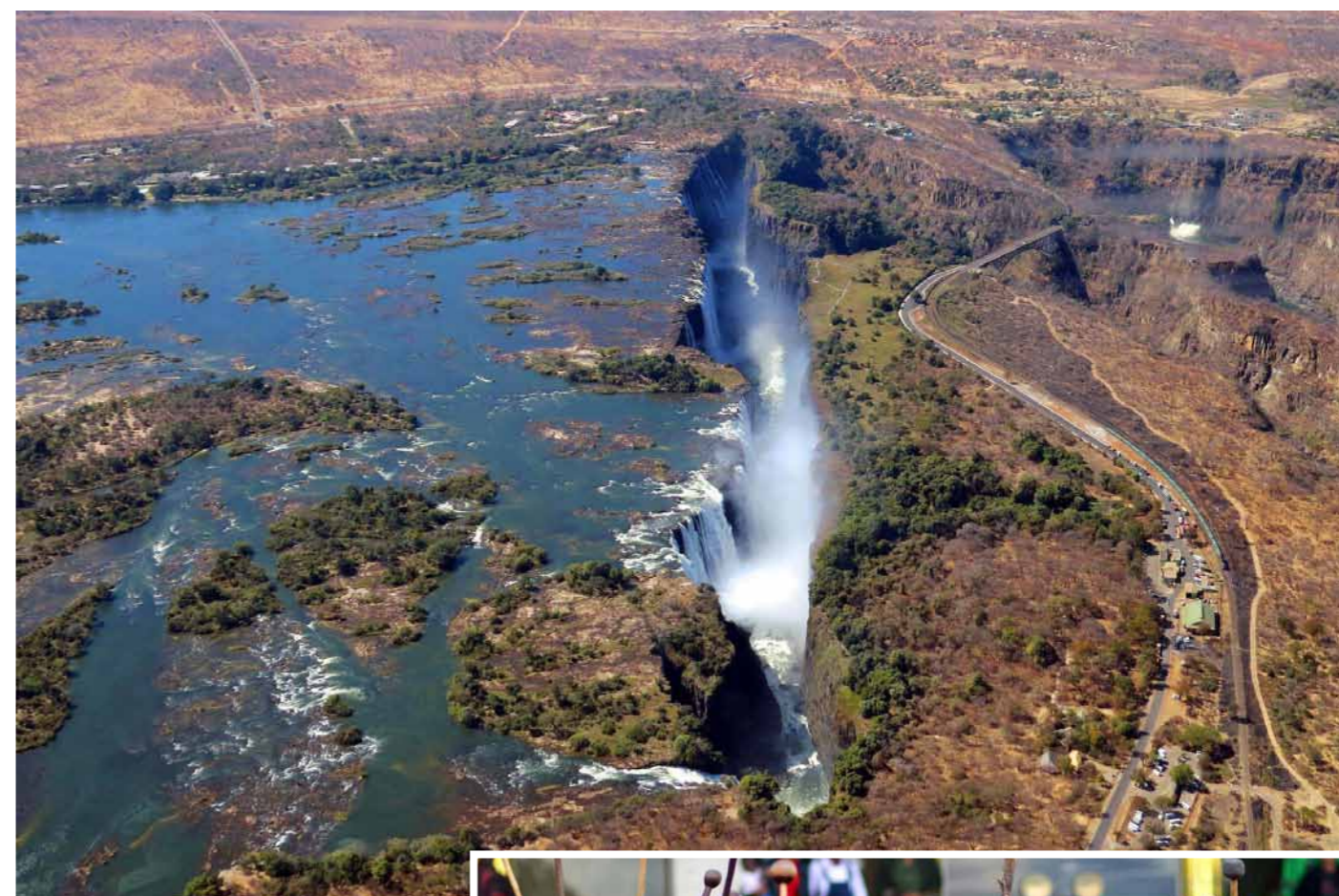
„DIM KOJI GRMI“

Dejvid Livingston se 1855. godine kanuom uputio u pravcu zastrašujuće grmljavine koja se čula iz daljine i zaustavio na najvećoj adi, kasnije nazvanoj po njemu, odakle je prvi put ugledao veličanstvene vodopade na reci Zambezi. Fasciniran prizorom nazvao ih je po engleskoj kraljici Viktoriji, a utiske upisao u dnevnik: „Naježio sam se iz strahopoštovanja, zagledao u veliku razderotinu koja se prostirala od jedne do druge obale reke Zambezi, i video hiljadu metara širok tok koji je jurio nadole stotinu metara... Bila je to najlepša scena koju sam video u Africi! Niko ne može zamisliti lepotu ovog prizora od bilo čega viđenog u Engleskoj. Scena toliko lepa da kao da su anđeli prešli preko njih u svom letu“.

Viktorijini vodopadi, ili kako ih lokalno stanovništvo zove Mosi-oa-Tunia - „dim koji grmi“, nalaze se na granici između Zambije i Zimbabvea. Široki su 1,7 kilometara i visoki 128 metara. Deo su dva nacionalna parka - „Mosi-oa-Tunia“ u Zambiji i „Viktorijini vodopadi“ u Zimbabveu. Jedna su od najvećih atrakcija južne Afrike i nalaze se pod zaštitom UNESCO.

Prvi ljudi koji su naselili ovo područje bili su Bušmani. Posle njih su došli Tokaleji, koji su vodopade zvali Šongve. Kasnije, Nbedele su ih nazvali Manza Tunkvajo, a narod Makololo im je dao ime Mosi-oa-Tunia.

Narod Kololo, koji je nekada živeo iznad vodopada, toliko se bojao vodene bujice da se vodo-

padu nikada nije ni približio. Susedno pleme Tonga smatrao ih je za svetinju, a pojavljivanje duge dokazom božijeg prisustva. Na Istočnom vodopadu održavani su religijski obredi u toku kojih su žrtvovani crni bikovi.

U svom srednjem delu toka Zambezi je mirna reka široka 1,6 km koja se naglo obrušava preko stenovite ivice i tu potpuno menja svoje karakteristike. Raspršena od obale do obale, voda pada u dugim slapovima koji kao da grme u nezamislivom besu dok se obušavaju niz uzan, stenoviti odsek gde se širina reke smanjuje na samo 60 m.

Četiri ostrvca koja se nalaze na samom rubu zaslužna su za to da umesto jednog postoji više vodopada. Kraj desne obale nalazi se 35 metara širok vodopad zvan Đavolji vodopad. Iza ostrva Boaruka sledi glavni vodopad širine 460 metara. Ostrvo Livingston deli glavni vodopad od sledećeg, poznatog kao Dugin vodopad, dok se uz levu obalu nalazi Istočni vodopad. Voda se

obušava tolikom silinom da se izmaglica koja nastaje podiže do 400 metara uvis, a ponekad i duplo više. Vidljiva je sa udaljenosti od čak 50 kilometara, a osim danju, moguće je u vreme punog meseca videti dugu i noću.

Uz strme obalske stene koje se uzdižu preko puta vodopada raste bujna šuma, zelena preko cele godine, iako se okolne livade sasvim sasuše u periodima bez

kiša. Ova šuma, nazvana Kišna šuma, ostaje zelena zahvaljujući vlažnoj mikroklimi koju stvara vodena para koja se širi od vodopada. Veličanstveni prizor se nastavlja i nizvodno, gde se sva voda reke probija kroz uski kanjon i teče prema velikom viru koji se naziva Kipući lonac. Iza njega reka nastavlja da krivuda kroz kanjone još 65 km.

Mosi-oa-Tunia je stanište i

jedne od najredih životinjskih vrsta, belih nosoroga. U Nacionalnom parku mogu se videti slonovi, bizoni, zebre, žirafe, antilope... U reci svoje mesto pronašli su i nilski konj i krokodili, kao i brojne vrste ribe.

U Nacionalnom parku se možete zabaviti i bandžijem, vožnjom kanuom, raftingom, letenjem ultralakim avionima iznad vodopada, postoje i kružna vožnja po Zambeziju i jahanje slonova.

RIVIJERA ZAMBIJE

Jezero Kariba predstavlja neotkrivenu rivijeru Zambije, a nalazi se na reci Zambezi. Nudi spektakularan pejzaž, zapanjujuće

zalaske sunca, ribolov, plovību jezerom i sportove na vodi. Ovde se nalazi najveća brana u Africi koju je napravio čovek. Jezero je dugo oko 226 km i široko do 40 km, a pruža znatnu električnu energiju i Zambiji i Zimbabveu. Nikako ne propustiti posetu brane na jezeru sa imponantnom visinom od 128 m i dužinom 579 m.

Pre pedesetak godina ovo područje naseljavali su Basilwizi - ljudi velike reke. Plodni mulj koje su donosile sezonske poplave Zambezija omogućavao im je i dve žetve godišnje, a bavili su se i ribolovom na Zambeziju i delti njezinih pritoka. Životom Basilwizija i svih drugih živih bića Zambezija upravljao je Nyamin-

yami - božanstvo s telom zmije i glavom ribe. Njegovo utočište nalazilo se u području zvanom Kariwa, uskom i divljem klancu na reci koji je onemogućavao plovību nizvodno.

Godine 1955. započeta je izgradnja brane na mestu Kariwa. Prema predanju Basilwizija - Nyaminyami, besan zbog izgradnje jezera poslao je najveće poplave u istoriji reke Zambezi. Kasnija hidrogeološka istraživanja pokazala su da se poplave iz 1957. i 1958. koje su odnele dotad izgrađene delove brane događaju jednom u dve hiljade godina. Ipak, uprkos brojnim žrtvama i misterioznim nestancima radnika, Nyaminyami je poražen - brana

je izgrađena, a jezero nazvano Kariba punilo se sve do 1963. godine.

Zatim su usledili programi zaštite prirode, zaštićena područja i nacionalni parkovi nicali su na obalama jezera, a pristup je bio dozvoljen svima osim Basilwizijima, koji su morali poštovati zonu zabrane prilaza jezeru. Kasnije je i ta zona isključena jer su u bogatim hotelima i kampovima na obali jezera bili neophodni lokalni radnici.

NACIONALNI PARKOVI

Kafue je najveći i najstariji nacionalni park Zambije, koji obuhvata površinu od oko 22.500 km². Park se nalazi na platou, u cen-

tralnom delu zapadne Zambije. Nacionalni park Kafue pruža velike mogućnosti za širok spektar turističkih avantura, kao što su dnevni i noćni foto safari, posmatranje ptica, krstarenje brodom duž jezera Itezhi-tezhi (Iteži-teži), vožnja kanuom, ribolov, kampovanje i piknik na ostrvima i stenovitim liticama sa pogledom koji oduzima dah. Takođe, ovde mogu biti organizovane ture za obilazak okolnih sela. Park ima najveću raznovrsnost životinjskih vrsta od bilo kog zaštićenog područja u istočnoj, centralnoj i južnoj Africi. Mogu se videti slonovi, antilope, bivoli, nilski konji, zebre, gnui... Među mesožderima tu su lavovi, leopardi, gepardi, hijene, šakali i divlji psi. Park ima i veliki broj vrsta ptica, čak ukupno 491. Na periferiji parka mogu se obići neke istorijske lokacije, uključujući i nacionalne spomenike, krečnjačke pećine, tople izvore i stari, napušteni rudnik bakra.

Nacionalni park Južna Luangva odlikuje se svojom neverovatnom raznolikošću divljih životinja. Kao jedan od prvih, koji je ponudio pešačke ture, park nastavlja da bude poznat po tome što nudi jedinstveno turističko iskustvo Zambije. Kao fantastično utočište, park ima izuzetno veliki broj divljih životinja, koncentrisan oko Luangva reke. Ova popularna atrakcija Zambije dom je za oko 400 vrsta ptica i 60 različitih

Kuhinja

Ako ste pravi globetrotter, sigurno znate da pravo poznavanje jedne kulture vodi preko stolova. Ukoliko želite da upoznate jedno podneblje, morate osetiti mirise i ukuse u kojima uživaju njengovi stanovnici. Nekada to nije lak posao, budući da se na meniju lokalaca često nalaze neuobičajene namirnice. No, ili jeste svetski putnik ili niste!? Ukratko, zambijska kuhinja je mešavina prehrambenih navika njenih plemena, tako da uz hranu pripremaju mnogo lišća; jedu morpani crve koji su ime dobili po drvetu iz kojeg se vade; gusenice; jedu i dosta pileline, a poseban specijalitet je rep krokodila koji liči na ribu ali je ukus sličniji pilelini. Piju lokalno pivo (Mosi, Rhino), Opaque pivo (Chibuku, od kukuruza), Baobab White (od soka Baobaba), kafu...

životinjskih vrsta. Tokom šetnje možete videti nilske konje, hijene, krokodile, antilope, babune, mala krda zebri i žirafa. Četiri od „pet velikih“ vrsta životinja uključujući i lavove, leoparda, slonove i bivoie. Nažalost u regionu nema nosoroga, jer su ih lovili do istrebljenja.

Chimfunshi Wildlife Orphanage (Čimfunši sirotište za divlje životinje) nalazi se na obali reke Kafue, šezdeset kilometara zapadno od Chingola (Čingola). Pored šimpanzi, Čimfunši ima mnoštvo drugih životinja. Ovo sirotište postalo je međunarodno priznato utočište i rehabilitacioni centar. U stvari, ovo je jedini uspešni centar te vrste u svetu. Čimfunši je danas dom za više od pedeset šimpanzi.

